Улаан-Үдын аймаг. Захагүй үргэн таряалан дээрэ комбайнуудай олоороо ябахань харагдана. Таряа хуряалгын халуун хаһада механизаторнууд техникэеэ бүтээсэтэйгээр ашаглана. Мүнөө үедэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо 7 мянган центнер орооһон тоогууд дээрэ оронхой. Дүршэлтэй комбайнернууд И. Михалев, В. Будаев, П. Чагдуров болон бусад халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: колхозой таряалан дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана.

...БУРЯАД ҮНЭН

№ 213 (11811)

1968 оной сентябриин 10, вторник

сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА ҮДЭР, ЧАС БҮХЭН ҮНЭТЭЙ

...ЛИШЬЕ ТАЛААРАА УРАГШАТАЙ

...ир Ильич Ленинэй түрэ... жэлэй ойе ажалай ам... утахын түлөө, ургаса ...эмхитэй һайнаар үн..., гүрэндэ таряа худалда... үлүүлэн дүүргэхын ...лис мүрысөө үргэнөөр ...э гэһэн үүсхэл манай «Заганский» колхозой ...орнууд, таряашад гар... Энэ һайн һайхан үүсхэ... республикымнай бүхы та... болон механизаторнууд ...р дэмжэбэ.

...хидай жэшээгээр таряа... болзорто хуряажа, гү... таряа худалдаха түсэбөө ...дүүргэхын түлөө мүры... ...аймнай ажахынуудта ...эршэдэнэ.

...совхозууд мүнөө ороо... ...йнгаа хахадынь тооной ...тарянайнгаа гурбанайнь ...ие хуряажа абанхай. ...бэлэдхэлэй пунктда 60 ...центнер таряан орожо, ...3 процент дүүргэгдэа.

...хуряалга аймаг дотор ...комплексно аргаар ябуу... Бүхыдөө аймагай ажахы... таряа хуряалга дээрэ үдэр ...9 комбайн, 241 автома... ...ина. Таряа хуряажа, тэ... ...рэндэ худалдахынгаа ха... ...ажахынуудта намарай ...ларгдана, һолоомо һүри... ...силос дарагдана. Үбһэн ...ха дүүрэхэеэ байна.

...ай ажахынууд ниитынгээ ...нэ тэжээл бэлэдхэхэ тү... ...жэл үлүүлэн дүүргэбэ. ...дэгээр колхоз, совхо... 272672 центнер эрхим ...й үбһэн хуряагдаад бай... ...нь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ 91516 центнерээр ехэ бо... ...бүшье, адууһа малда тэ... ...лдхэхэ хүдэлмэри аймаг ...алжэлһөөр. Мүн 128552 ...силос дарагдаа гэхэ гү, али ...5 процентдэ хүргэгдэнхэй. ...ажахынуудта 2549 гек... ...рай паар хахалагдаад...

...нгээ малда бардам хүрэ... ...й тэжээл бэлэдхэлгээр, гү... ...таряа худалдалгаар аймаг «Путь Ленина» колхоз эр... ...ябана. Тус колхоз тэ... ...лэдхэхэ түсэбөө 150 про... ...дүүргээд, гүрэндэ 7 мянган ...таряа худалдаха гэһэн ...уялгаяа бэелүүлбэ.

«Путь Ленина» колхоз мүнөө жэлдэ 2245 гектарта орооһото ургамалнуудые тариһан юм. Ажахыдань таряанай 10 комбайн бии. Тэдэнэр бултадаа хуряалгада элсүүлэгдэа. Артельдань комбайнуудай гурбан звено байгуулагдаһан. Тэрэнэй нэгыень комсомол хүбүүн Василий Черных ударидана. Артелиин механизаторнууд таряагаа хүдэлмэриин арбан үдэртэ хуряажа дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табиһан юм. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа.

Республика соогоо үүсхэл гаргаһан «Заганский» колхоздо ажал хэрэгынь үдэр бүри эршэдэнэ. Колхоз таряанайнгаа хахадһаа ехэнхиие хадаад, гурбанайнь нэгэ хубиие хуряажа абаа. Гүрэндэ 7605 центнер таряан худалдагдаад байна. Нэгэн доро һолоомо һүрилэгдэнэ, намарай паар хахалагдана.

Таряа хуряалга дээрэ ажалдаа эрхим жэшээ харуулдаг комбайнернууд үдэр бүри олошорно. «Эрдэм» совхозой эсэгэ, хүбүүн Калашниковтан шалгарна. Яков Филиппович Калашников совхозой нэгэдэхи отделенидэ комбайниие арбан гурбадахи жэлээ жолоодоно. Тэрэнэй хүбүүн Потап Яковлевич эсэгынгээ жэшээгээр баһал механизатор болонхой. Тэрэ долоодохи жэлээ комбайнёроор ажаллана. Эсэгэ хүбүүн хоёр мүнөө тус ажахын нэгэдэхи отделенидэ таряа хуряалгада ябажа, хүбүүниинь түрүүлжэ ябана. Тэрэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо «СК-4» комбайнаар 1000 гаран центнер таряа сохибо. Харин эсэгэнь баһал иимэ түхэлэй комбайнаар 950 центнер таряа хуряагаад байна.

Тиихэдэ «Заганский» колхоздо комбайнер Николай Христофорович Иванов бусадһаа илгарна. Тэрэ халаанайнгаа даабариие үдэр бүри 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Тиихэдэ тус колхозой хоёрдохи бригадын комбайнер Николай Максимович Михалев хүдэлмэриин зургаан үдэрэй туршада 200 гектарай таряа сабшаад, бусадта үльгэр жэшээ харуулба.

Таряа хуряаха хүдэлмэри Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Родина» колхозуудта, «Эрдэм» совхоздо муу бэшээр ябажа байна.

Б. ЖАМБАЛОВ.

УРДЫНХИИҺАА УЛАМ ЭЛБЭГЭЭР

Һаяхан Бэшүүрэй совхозой механизаторнууд, хүдэлмэришэд ниитынгээ адууһа малда үбһэ болон шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Ажахыдань бүхыдөө 7321 тонно силос дарагдаа, 37600 центнер гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 5350 центнер үбһэн һүрилэгдөө.

Иимэ ехэ хэмжээнэй тэжээл имагтал совхозой луговодуудай, кукурузашадай оролдолгын ашаар ургуулагдаһан байна. Һайнаар шэбхэлһэн, уһалһан сабшалан дээрэһээнь гектарай 15—20 центнер үбһэн хуряагдаа. Эндэ кукуруза бүришье һаа һайнаар ургаһан байна. Гектарай дунда зэргээр 150 центнер кукурузын эшэ набша абтаһан, зарим участогууд дээрэһээнь гектарай 250 центнер хуряагдаа.

Шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ комбайнёрнууд В. Усов, Н. Конечных гэгшэд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Эдэнэр кукуруза хуряаха үдэрэйнгөө даабарние хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Тэжээл бэлэдхэлгэ, таряа хуряалгада туһалхаар совхоздо эльгээгдэһэн № 1268 автоколонныя жолоошод Н. Якушевский, А. Малышев, И. Редько, В. Кряжа болон Н. Григорьев гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлөө. Кукурузын эшэ набша зөөхэ үдэрэйнгөө нормые эдэнэр 130—150 процент дүүргэдэг байһан.

Ц. БАБУШЕЕВ.

ҮБҺЭЕЭ ХУРЯАЖА ДҮҮРГЭБЭ

Николай Гомбоевой отарын хонишод жэл бүри өөһэдөө үбһэ тэжээлээ бэлэдхэжэ абадаг заншалтай. Энэ жэлдэшье түрүү хонишоной звено сентябриин 1-дэ 400 центнер үбһэ һүрилжэ, хонидоо тэжээлээр хангаба.

Хонишодой звенодо Долгор Батуева, Бальжима Николаева, Долгор Тубанова, Хандажап Нимаева болон бусад һайнаар хүдэлжэ гараа. Үбһэниинь ногоохоноор, шэмэтэйгээр абтаа.

— Эхэ хонидые харууһалдаг хүнүүд малдаа өөһэдынгөө гараар һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ абадаг болоол һаа, түл һайнаар абаха, нооһо ехэ хайшалха гээшэ, —гэжэ суута хонишон мэдүүлнэ.

Иимэ тобшолол хонишон Гомбоев өөрынгөө ажал дээрэһээ хээ бшуу. Юуб гэхэдэ, һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Николай Гомбоевой отарынхид хонин бүриһөө хурьга түрүүлжэ шадана. Тиихэдээ хонидоо өөһэдынгөө бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээр эдеэлүүлжэ гарана ха юм.

Байгша ондо түл абалгаараа Николай Гомбоевой отарынхид Зэдын аймаг дотор эрхимлэжэ, тэрээндэ чемпионой нэрэ зэргэ олгогдоо. Отарын хонишод энэ жэл 100 хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалаа бшуу.

Д. ДОРЖИЕВ.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ОРООҺОНОЙ ГЭЭЛТЭТЭЙ ТЭМСЭНЭГҮЙ

Энэ жэл һаяхитай аадарай бууһан дээрэһээ «Восточные Саяны» колхозой 805 гектар таряаниинь зэрьежэ унашоо. Тэрэ саанаа зарим хоолостонь эдеэ һуугаагүй—ган гасуурта хабшагдаа бшуу.

Иимэ таряае гээлтэгүйгөөр хуряажа абахань бэрхэтэй. Ехэ шадабари, бэлэдхэл хэрэгтэй. Зүгөөр комбайн руу ороһон таряагаа алдахагүй, нэгэшье монсогор орооһо унагаахагүй гэжэ механизаторнууд оролдохо байгаа гэжэ һанагдана.

Теэд энэ талаар колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд яаралтай хэмжээ абаагүй байшоо. Июлиин һүүл багаар республикын бүхы главна, ахалагша агрономууд Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда сугларжа, комбайнуудай нүхэ һүбыень яажа бүтүүлбэл ороһон гоожохоёо болихоб гэжэ хэлсэһэн байха юм.

Семинарай һүүлээр агрономууд ажахынуудтаа бусажа, комбайнуудые орооһо гоожохогүйгөөр тааруулха уялгатай байһан. Харин энэ колхозой мэргэжэлтэд бирατай юумэ хээгүй байшоо. Аяар һарын туршада колхозой 19 комбайнһаа миил 8-ниинь тиигэжэ тааруулагдаа нэрэтэй.

— Комбайнай нүхэ һүбэ бүтүүлхэ материал байгаагүй,—гэһэн шалтаг колхозой главна инженер нүхэр Гыргенов урдаа бариба.

Тэрэниие зүб гэхээр бэшэ. Имагтал колхозой хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд энэ шухала хэрэгтэ анхарал бага табяа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө энэ колхоздо таряаниинь амяарлан хадагдажа, баалынь суглуулан сохигдоно. Зүгөөр хоолосууд газарта үлэнэ.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд хэдэн арбаад, зуугаад центнер таряа талхаяа алдажа байхадаа һанаа амар ябадагынь гэмшэлтэй.

Түнхэн. А. ТУЛУЕВ.

Хяагтын аймагай «Заря» колхозой тракторист П. А. Бухольцев аймаг соогоо суурхаһаар үнинэй юм. Энэ хүнэй нэрые мэдэхэгүй хүниие ажахы соо олохонь бэрхэтэй. Үнгэрһэн зунай үедэ паар хахалалгада ябажа, даалгабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Мүнөө нүхэр Бухольцев таряа хуряалгада хабаадалсажа, ажалай үндэр бүтээсэ түйлана.

Зураг дээрэ: тракторист П. А. Бухольцев.

С. КЛИМОВЭЙ фото.

НАМАРАЙ ҺАРАНУУДТА ҺҮ ҺААЛИЯА БҮ ДООШОЛУУЛАЯ!

УРИДШАЛАН

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Гурбан кварталай түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн Тайлсын совхозой һаалишад, мал адуулагшад мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр юһэ һара соо 6150 центнер һү гүрэндэ худалдаха аад, тэрэнээ 8 һарада үлүүлээ гэхэ гү, али түсэбөө нэгэ һараар уридшалан дүүргэа.

Фермэнүүд хоорондын мүрысөөндэ 1-дэхи отделениинхид эрхимлэнэ. Эндэ һаалишад Атрафена Аюшеева, Софья Мижитдоржиева, Капиталина Красикова гэгшэд түрүү ябана. Гурбадахи отделениин һаалишад Любовь Донская, Галина Агильдина гэгшэд мүн лэ амжалтатай. Һаяхан фермэ бүхэндэ суглаан боложо, колхозой һаалишад жэлэйнгээ түсэбые сентябрь һарада дүүргэхээр шиидэа.

Г. МИХАЙЛОВ.

БЭЛШЭЭРИ ЗҮБӨӨР, ҺАЙНААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Зунай болон намарай бэлшээри һайнаар хэрэглэбэл, ехэ һү абажа болохо, ондоо тэжээл малда эдюулһэнэй хэрэггүй гэжэ зарим хүн һанадаг. Үнэн дээрээ энэ тиимэ бэшэ. Бэлшээриһээ гадна нэмэлтэ тэжээл һаамхай үнеэн бүхэн эдижэ байха ёһотой гэжэ түрүү дүй дүршэл харуулна.

Үнеэдһээ ганса арһа яһан хоёрые абахын түлөө бэшэ, харин тэрэнэй ехэ һү, томо тугал үгэхынь тула хүн мал харууһална гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр үнеэдээ жэлэй дүрбэн сагта һайнаар эдеэлүүлхые хүсэнэбди. Августын эхеэр, ногооной набшаһанай шэмээ бууража эхилхэдэ һаамхай малдаа эдюулхэ, горох, обёос хоёрой холисо 260 гектарта тариглаанхай. Энэ холисын ногоо, кукурузын набшаһа сабшажа абаад, малдаа хубаарилан эдюулнэбди.

Тэрэнһээ гадна 96 гектар эгээн һайн бэлшээри 5 газар хубаарилагдажа хорёологдонхой. Хорёо бүхэндэнь үнеэд 4 сүүдхын туршада манагдадаг. Бэлшээриеэ нигэжэ нарин нягтаар хубаарилаад, ээлжэлүүлэн малда эдюулхэдэ ехэ туһатай. Малай бэлшэһэн хорёо 16 хоногой туршада лахинаа ногоогоор хушагдана. Шэмэ ехэтэй шэнэ ногоон дээрэ бэлшэһэн үнеэд ехэ һү гарахаһаа гадна, тобир тарган зандаа ябадаг.

Мүн август һараһаа эхилжэ, һаамхай үнеэн бүхэнэй рациондо 25 килограмм турнепс гү, али кузику нэмэгдэнхэй. Шоройһоо һалгаагдажа угаагдаһан эдэ ургамалнууд эшэтэеэ малда үгтэнэ.

Зунай сагта һаамхай үнеэдтэ эдюулэгдэһэн тэжээлэй гаргаша абтаһан һү шэмээр тэхэрюулэгдэнэ. Энэ жэлэй 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн нёдондонойхиһоо 349 килограммаар нэмэжэ, ажахы бүхыдөө 2790 центнер һү үлүү абаһан байна.

Д. Н. Бадмаевай хүтэлбэрилдэг һүнэй фермын коллектив илангаяа ехэ амжалта түйлаа. Эндэ найма һара соо үнеэн бүриһөө 2391 килограмм һүн абтаа. Фермын түрүү һаалишад Лидия Бадмацыренова, Цыбик-Дари Цыбикова, Бимба Гомбоева, Цадмит Ванчикова болон бусад үнеэн бүриһөө 2500—2600 килограмм һү һаагаа.

Малай үбэлжөөндөө орохо саг үдэр ерэхэ бүри ойртоно. Ушар тиимэһээ үбэлэй сагта үнеэдтээ эдюулхэ тэжээл тухай хэлэхэ болоо һаа иимэ. Бүдүүн тэжээл силос хоёрһоо гадна һаагдаһан литр һүн бүхэндэ 300 грамм таряа талханай зүйл үгтэдэг.

С. ДЕНИСЕНКО,
Ивалгын ОПХ-гай ахалагша зоотехник.

СОВЕТ ЭД БАРААН—ЧЕХОСЛОВАКИДА

...ВА. (ТАСС). СССР-һээ аб... ...рэй рудагай, байгаалиин ...хэрэглэгдэдог нүүрһэнэй хи... ...һаа шалтагаалжа, Ост... ...металлургическа заводууд хү... ...соогоо хүдэлнэгүй гэһэн... ...жанууд һүүлэй үедэ Че... ...хэблэлдэ гараһан байна. ...баталамжа үндэһэ барим... ...тые мэхэлнэ гэжэ, ушар ...мэдэхэ совет органууд ...Совет гадаадын худалдаа ...эмхинүүд 1968 ондо эд ...хаха тухай хэлсээнһээ эшэ ...бүхы уялгануудаа хаһа ...дүүргэнэ.

...оной августын 21-һээ сен... ...хүрэтэрхи үе соо Чехосло... ...17-2,4 миллион кубометр ...газ эльгээгдээ. Дунда жэшээгээр сүүдхэ бүриин 1,3 миллион кубометр үгтэхэ ёһотой байһан. Тэрэшэлэн «Мир» гэжэ нэгэдхэмэл энергосистемын оршом соо СССР-һээ ЧССР-тэ үгтэхэ электрын элшэ таһалгаряагүй дамжуулагдана. Чехословаки хүдар түмэрэй руда, нефть, нүүрһэ, орооһо таряан ба бусад товарнуудые ашажа эльгээлгэ нэгэшье үдэр зогсоогдоогүй. Совет хилэ дээрэхи станцинуудта байгша оной августын 21-һээ сентябриин 2 хүрэтэрхи үе соо сүүдхэ бүриин дүндүүр эрилтые 1,5—2 дахин үлүүлхээр түмэрэй руда ашажа болохо тоотой вагонууд Чехословаки хүдар ябуулхын тула бэлдэгдэдэг байгаа.

Дунай мүрэн дээрэхи Комирно гэжэ чехословацка портдо августын 25-һаа хойшо совет түмэрэй рудатай 15 баржа байһан. Тэрэшэлэн ЧССР-тэ эльгээгдэхэ нилээд ехэ нүүрһэн Львовско түмэр замаар ябуулагдаһан байна. Хэрбээ хаһа саг соо тушаан абаа һаань, сүүдхэ соохи дүндүүр нормые үлүүлэн хангаха байһаниинь дамжаггүй.

Гэхэ зуура, Чехословакиин нютагай зарим зургаанууд ба тушаалтад СССР-һээ эльгээгдэһэн ашаануудые зорюута һаатуулдаг, зарим ушарта зорюута баридаг байба. Чехословакиин арадай ажахыда бэрхэшээл тохёолдуулхын, энэ ушарые хоёр ороной ашаг туһада харша зорилгодоо хэрэглэхын тула тиимэ ябуулга хэһэниинь элитэ.

АЛДАРТА ЗАМААР АЯНШАЛАГШАД

КИЕВ. (ТАСС). ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан аяншалга хэһэн эдиршүүлэй Бүхэсоюзна IV хуралдаан эндэ боложо, совет арадай революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын газарнуудаар комсомолой ойн жэлдэ хэгдэһэн аяншалгануудай дүнгүүдые сентябриин 8-да гаргаа.

Залуу аяншалагшад олоһитын хүсөөр олон музейнүүдые байгуулаа, тэдэнэй үүсхэлээр памятник хүшөөнүүд бодхогдоо, олон һонирхолтой бэдэрэлгэнүүд хэгдээ. Тэдэнэр шухаг документнүүдые, фото-зурагуудые, дайшалхы үнэтэ зүйлнүүдые олоо.

Киевэй түбтэхи В. И. Ленинэй памятнигай дэргэдэ хуралдаае хаалгада зорюулагдаһан угаа ехэ митинг болоо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Коммунис партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест митинг дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй правительстводо Бүхэсоюзна хуралдаанда хабаадагшадай эльгээхэ бэшэгые ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников уншаа. Энэ бэшэгые суглараагшад нэгэн дуугаар, угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

В. И. Ленинэй хизаарлашагүй дуратай, үнэн сэхэ байлгын тэмдэг болгон Ильичэй Мавзолейн дэргэдэ хуралдаанай делегадуудай зүгһөө венок табихаар шиидхэгдэа. Венок Москва абаашахаа бронетранспортёр Полтава, Харьков, Белгород, Курск, Орел болон Тула дээгүүр гараха юм.

Удаань партийна гимн—«Интернационалай» аялга зэдэлээ, коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй, совет арадай, Ленинскэ комсомолой хүндэлэлдэ зорюулагдаһан юрөөлнүүд табигдаа.

Митингын һүүлээр Украинын нийслэлдэ залуушуулай һайндэр, зугаа наадан эхилээ.

ҮЙЛЭДБЭРЕЭ ТОМОДХОХО, ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛТЭЙ БОЛГОХО

БУРЯАД оронойнгоо хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхохо, колхоз, совхозуудаа тусхай шэглэлтэй болгохо талаар республикын ажахынуудта, үйлэдбэриин управленинүүдтэ, Хүдөө ажахын министерство болон Госпланда, мүн СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан юм. Тэрэниие мэнэ hаяхан РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ тусхай хаража үзэhэн байха юм.

Тиимэ холын хараата асуудал шиидхэхэдээ Буряад оронойнгоо промышленностиин саашадаа хүгжөөгдэхэ талые, мүн байгаалиингаа баялигые, хүдөө ажахынгаа мүнөө үеын байдалые хараада абалсаhан байна.

Зүүн Сибириин байгаалиин баялиг мүнөө үедэ Красноярска хизаарта, Эрхүүгэй областьдо эгээн ехээр ашаглагдажа захалаа. Зүгөөр хойшодоо промышленна энэ ехэ барилга Байгал далайн наада бэедэ гаргагдахаар хараалагдана. Тиихын тула манай республикын байгаалиин ашагта малтамалнуудые (шухаг металлнуудые, шулуун нүүрhэ, ойн баялиг) элирүүлхэ, тэрэнэй hуури дээрэ промышленна үйлэдбэри хүгжөөхэ байна.

Промышленностиин хүгжөөгдэхэ бүри городой зоной тоо олошорхо байhаниинь мэдээжэ. Тэрэшэлэн Байгал далайе Советскэ Союзай арад зоной амарха сэнгэхэ газар болгохо гэhэнтэй дашарамдуулан иишэ туристнууд олоороо ябаха байhаниинь элитэ.

Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын урда шэнэ эрилтэ табина. Республикынгаа арад зониие эдеэ хоолоор, промышленна предприятинуудые түүхэй эдээр хангаха шухала болоно.

Энэ ехэ зорилгые шиидхэхын тула хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие зохид соонь томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэгтэй байна.

Манай республикын хүдөө ажахы үнинhөө хойшо өөрын онсо шэглэлтэй гээшэ. Теэд тэрэниие бүри гүнзэгырүүлхэ, республикынгаа байгаалиин болон экономическа илгаада таарахаар хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Республикамнай ямар тиимэ онсо өөрсэ илгаатай гээшэб? Республикамнай нэн түрүүн хадалиг орон ха юм. Юуб гэхэдэ, республикын оршодог дайдын ехэнхи хубинь хадатай, тиимэhээ тэрэниие хүдөө ажахыда хэрэглэхын аргагүй. Республикымнай эзэлдэг газарай миил 9 процентнь хүдөө ажахыда ашаглагдана.

Сибириин бусад газарта орбол, манай республикада адууhа мал үсхэбэрилхэдэ зохид гээшэ. Эндэмнай сабшалан, бэлшээри элбэг, үбэлдөө саhан бага ородог. Тиимэhээ урданhаа хойшо малаа үбэлдөө бэлшээжэ гарадаг байна бшуу. Тиин үбэлдөө удаан хүйтэрдэг ушарhаа үнэ сэн ехэтэй малай байра бариха хэрэг гарадаг. Олон ушарта тэрэ байрые түлидэг байха юм.

Тиигэбэшье hаа, республикымнай эрхэ байдалда мал ажал эрхилхэдэ газар тариалангайхиhаа булюу hайн байhаниинь арсашагүй. 1964—1966 онуудта колхоз, совхозуудай худалдаhан продукциин 78,8 процентнь мал ажалай, харин миил 21,2 процентнь газар тариалангай продукци байhан юм.

Манай республикада абтадаг мал ажалай продукциие (hүнhөө бэшыень) хүн бүридэ хубаажа үзэхэдэ, РСФСР доторхи, Зүүн Сибириин экономическа район соохи дунда зэргын хэмжээнүүдhээ дээгүүр болоно. Зүгөөр газар тариалангай продукци тэрэ хэмжээнhээ доогуур абтана.

Мал ажалай худалдаанай продукциин 81,4 процентнь нарин ба нарибтар ноохотой хони, мүн үхэр үсхэбэрилгэhөө ороно гээшэ. Хонин ажал худалдаанай продукци үгэдэгөөрөө эбэртэ бодо малhаа зарим тэды доогуур байбашье, шухала удха шанартай, ороной бусад районуудай дунда республикаяа үргэдэг продукци үгэнэ бшуу. Юуб гэхэдэ, хүн бүхэндэ хүртэсынгөө талаар РСФСР-эй дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулхада, манай республикада 4 дахин шахуу ехэ ноохон абтана. Тиигэжэ тэрэ ороной бусад областьнуудта ябуулагдана.

Манай республикын байгаалиин экономическа эрхэ байдалда хони, үхэр үсхэбэрилхэдэ эгээн зохид, тэрэнhээ бага гаргашатайгаар ехэ продукци абаха арга олгоно. Республикынгаа хүдөө ажахын иимэ шэглэлтэйгээр хүгжөөгдэхэ байhые хараада абажа, Улаан-Үдэдэ ноохо угааха хүсэ ехэтэй фабрика, нарин сэмбын фабрика, Сибирь дотороо эгээн томо мяханай комбинат бүтээгдээ hэн.

Теэд hүүлэй жэлнүүдтэ мал ажалай эдэ шухала hалбаринууд газар тариалангай ажахыhаа ааляар хүгжөөгдэhэн байха юм. Хэрбээ 1959—1965 онуудта газар тариалангай продукциин жэл бүриин ургалта (1958 оной сэнгээр) 8,5 процент байбал, мал ажалай продукциинхи—5,6 процент, 1961—1966 онуудта түрүүшынхинь 7,7 процентээр, нүгөөдэнь—3,4 процентээр нэмэhэн байна. Илангаяа республикымнай мал ажалай гол hалбари—хони үсхэбэрилгэ гээгдэлдэ орохон.

Хэрбээ саашадаа малаа тэжээлээр горитой хангадаг болоод, ямар түрэлэй мал олошоруулхаяа зүбөөр тодорхойлжо шадаа hаа, хойшодоо хонидойнгоо тоо 1,8—2,0 миллион толгой хүргэжэ, нарин ноохо, хонинай мяха абалгаяа 1,5—1,7 дахин дээшэлүүлхэ арга олгогдохо бшуу.

Гэхэтэй хамта республикынгаа арад зониие эдеэ хоолой зүйлөөр хүсэд хангахын тула, мүн hү, мяха, үндэгэ, овощ ехээр абадаг болохо хэрэгтэй. Саашадаа республикынгаа колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгоходоо эдэ асуудалнууд онсо анхарагдаха байна.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай хүдөө ажахын экономикын секторэй дурадхаhанай ёhoор республикамнай хүдөө ажахын иимэ дүрбэн зонодо хубаарилагдана:

1. Хони үсхэбэрилхэ гол шэглэлтэй аад, эбэртэ бодо мал үдхэхэ, худалдаанай орооhо таряа үйлэдбэрилхэ зонодо Баргажанай, Зэдын, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хориин, тэрэшэлэн Хяагтын ба Яруунын аймагуудай хуурай тала **газартай ажахынууд** ороно.

2. **Орооhо таряа болон мая ажал эрхилдэг** зонодо Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагууд, Хяагтын аймагай зүүн урда талын, Улаан-Үдын аймагай дунда талын ажахынууд тоологдоно.

3. **Эбэртэ бодо мал үдхэхэ, худалдаанай хартаабха, овощ ургуулха** зонодо Кабанскын, Прибайкалиин Загарайн аймагууд хабаадана.

4. **Мяха, hүнэй болон мяхалиг үхэр үсхэбэрилхэ** зонодо Захааминай, Ахын, Түнхэнэй, Баунтын, Хойто-Байгалай аймагууд, Яруунын ба Зэдын аймагуудай зарим хубинь оролсоно.

Эдэ дүрбэн зонын худалдаанай продукци үгэдэг хэмжээень сасуулжа харахада иимэ:

(4 жэлэй туршада дунда зэргээр, процентээр)

	зононууд			
	1	2	3	4
Худалдаанай продукциин хэмжээн	100	100	100	100
Тэрэ тоодо **газар тариалангай продукци:**	14,3	36,0	24,7	14,4
а) Орооhо таряан	11,9	30,6	14,9	11,8
б) Хартаабха, овощ	1,5	2,3	8,5	1,8
Мал ажалай продукци:	85,7	64,0	75,3	85,6
а) Хонин ажалай	50,6	24,1	12,9	23,2
б) Эбэртэ бодо малай	28,3	27,7	41,9	54,0
в) Гахай, шубуунай	4,3	10,0	17,6	4,4

Шэнжэлээд үзэхэдэ, хони үсхэбэрилдэг зонодо ородог ажахынууд эдлүүриин газараар, тэрэ тоодо тариалангаар элбэг байна. Гүрэндэ худалдагдаhан бүхы хониной мяханай 56,6 процентнь, ноохоной 60,4 процентнь, орооhоной—33,1, hүнэй—32,7, бүхы мяханай 37,7 процентнь энэ зонын ажахынуудhаа орохон байна.

Эдлүүриингээ газарай хэмжээгээр хоёрдохи hуурида орооhо таряа болон мал ажалда эрхилдэг зоно ороно. Эндэхи ажахынуудай үйлэдбэри хүгжэнги. Тус зонодо эдлүүриин газарай 22,7 процент, тэрэ тоодо тариалангай 31,4 процентнь ородогшье hаа, тэдэнэр республикынгаа худалдадаг тариаанай хахадhаа ехэнхиие, хартаабхынь 40 процент, мал ажалай нилээд продукци тушаана.

Эдэ хоёр зонын ажахынууд гүрэндэ худалдагдадаг гол продукцинуудай ехэнхиие оруулна гэбэл: орооhоной—87, ноохоной—85, мяханай—64, hүнэй—57 процент тушаана.

Мяха, hү үгэдэг бодо мал үсхэбэрилхэ шэглэлтэй ажахынуудай байгаали шэрүүн уларилтай, зарим ажахыдань үнэтэ ургамалнууд орой тариигдадаггүй байха юм.

СААШАДАА хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие улам зохидоор хубаарилан эрхилхэ, колхоз, совхозуудые тусхай шэглэлтэй болгохо асуудалые зүбөөр шиидхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэдэ хэмжээнүүдые хараалхада колхоз, совхозууд, үйлэдбэриин управленинүүд өөhэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна. Энээнэй эсэстэ республикаяа хүдөө ажахын гурбан зоно болгохо гэжэ дурадхагдана.

1 **Хони үсхэбэрилхэ** зоно, эбэртэ бодо мал үдхэлсэхэ. Энэ зонодо Баргажанай, Бэшүүрэй, Зэдын, Хяагтын, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин аймагууд, мүн хуурай тала газартай Яруунын аймагай зарим ажахынууд ороно.

2. **hү мяханай эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ, хартаабха, овощ ургуулха** зонодо Кабанскын, Прибайкалиин, Загарайн, Улаан-Үдын аймагууд тоологдоно.

3. **Мяханай мал үдхэхэ** зонодо Захааминай, Ахын, Түнхэнэй, Баунтын, Хойто-Байгалай, хада, модоор элбэг Зэдын, Яруунын аймагуудай зарим ажахынууд хабаадана.

Энээнhээ гадна шубуу үсхэбэрилхэ хүдэлмэри шубуунай, нугаhанай тусхай фабрикануудта эрхилэгдэхэ юм.

	Овощ-hүнэй [город шадарай] зоно	Хонин ажалай зоно	[illegible]
Бүхы наймаанай продукци (процентээр)	100,0	100,0	[illegible]
Тэрэ тоодо: **тариан ажалай продукци**	17,2	5,1	[illegible]
а) тариан	4,1	4,3	[illegible]
б) хартаабха	3,5	0,7	[illegible]
в) овощ	9,6	0,1	[illegible]
Мал ажалай продукци	82,8	94,9	[illegible]
а) хонин ажалhаа	10,2	61,1	[illegible]
б) эбэртэ бодо малhаа	36,1	29,8	[illegible]
в) гахайhаа	12,6	1,8	[illegible]
г) шубуу үсхэбэрилгэhөө	1,1	2,2	[illegible]
д) ан үсхэбэрилгэhөө	22,8	—	[illegible]

Үйлэдбэреэ томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ газараа, ажалай болон материальна баялигаа hайнаар хэрэглэхэ, хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудые ашаг үрэ ехэтэй болгохо арга олгогдохо байhаниинь дамжаггүй.

Тинхэдээ колхоз болон совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ хэмжээн 1975 ондо иимэ болохо гэбэл: орооhо тариан 665,7—680 мянган тонно гэхэ гү, али 1967 онойхиhоо 28—30 процент ехэ, хартаабха 67 мянган тонно, 20—21 процент ехэ; овощ 33 мянган тонно, 79—80 процент ехэ, тэрэ тоодо тусхай овощ ургуулха ажахынуудта—4,2 дахин ехэ болохо; hүн 160 мянган тонно, 13—14 процент дээшэлхэ, мяхан (амидыгаар шэгнэхэдэ) 72 мянган тонно, 58—60 процент ехэ, тэрэ тоодо хониной мяхан—90 процент, шубуунай—3,6 дахин ехэ, үндэгэн—72 миллион, 2 дахин ехэ, ноохон 6.500 тонно гэхэ гү, али 162 процент ехэ болохо байна.

Ажахынуудые тусхай [illegible] болгохо хэмжээнүүдые [illegible] ашаар хүдөө ажахын [illegible] абаха хэмжээн 1975 [illegible] лээд ехэ болгогдохоор [illegible]

1975 ондо худалдаа[illegible] иимэ хэмжээтэйгээр аб[illegible]

Тиигэбэшье үйлэд[illegible] хубинуудые, илангаяа [illegible] овощ, гахай үсхэбэрил[illegible] тусхай шэглэлтэй бол[illegible] нууд үшөөл хүсэд hай[illegible] дээгүй байhаар.

РСФСР-эй Хүдөө ажа[illegible] терствэдэ энэ асуудал [illegible] хэдэ хэдэн шухала аж[illegible] Нэн түрүүн колхоз, с[illegible] лэдбэриин фонднуудые [illegible] лэхэ, үбhэ тэжээл бэл[illegible] ажалдаа оньhон ма[illegible] рэглэхэ тушаа анхара[illegible]

РСФСР-эй Хүдөө аж[illegible] терство манай зохёон [illegible] хэ жэлнүүдэй түсэб, [illegible] гол түлэб дэмжэhэн [illegible] юуб гэхэдэ, ажахын[illegible] шэглэлтэй болгохо а[illegible] бүхы талаhаань хара[illegible] лон совхозуудта үйлэ[illegible] мическа бүхы хүдэлм[illegible] рүүлхэ хэрэгтэй.

Л. [illegible]
БурАССР [illegible]
ажахы[illegible]

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

АЛТАЙН ХИЗААР. Ажалай Улаан тугай орденто «Страна Советов» гэhэн колхоз Рубцовско район соогоо түрүү ажахынуудай нэгэн юм. Эндэхид жэл бүхэндэ үндэр ургаса ургуулжа суурхадаг байна. Мүнөө жэлдэ энэ колхозой таряашад 100 мянган центнер таряа гүрэндэ тушааха гэжэ шиидээ. Энэнь хадаа түсэб, даабариhаа hураггүй ехэ болоно. Зураг дээрэ: Рубцовско элеватор дээрэ.

ТАСС-ай фото.

Документальна фильмүүдэй түб студиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Камчатка дээрэ кино буулгажа байна. Энэ фильм хадаа 1970 ондо Японодо болохо бүхэдэлхэйн выставкэ дээрэ харуулагдаха юм. Кинооператорнууд тусхай түхеэрэлгэтэй вертолёдоор ниидэжэ, Камчаткын гоё hайханиие буулганад. Зураг дээрэ: студиин хүдэлмэрилэгшэд ээлжээтэ рейсдээ бэлдэжэ байна.

АПН-эй фото.

Табан жэлые— болзорhоонь урид

УЯЛГА ХЭР ДҮҮРГЭГДЭН ЭБ?

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин райпрофсоюзай hаяхан үнгэрhэн пленум үйлэдбэриин нэгэ шухала асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Арадай ажахын элдэб ашаа хараалагдаhан даабариhаа гадуур шэрэхын тула вагонуудые түргөөр сүлөөлхэ талаар абтаhан социалис уялгын хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhаниинь эндэ хабаадагшадые hонирхуулаа.

Отделениин коллектив сүүдхэ бүхэндэ 400 вагон болзорhоонь урид сүлөөлжэ, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин продукци шэрэлгэдэ хэрэглэхэ гэhэн социалис уялга жэлэй эхиндэ абаhан байна. Абаhан уялгын хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhаниинь шалгагдаа.

Улаан-Үдэ станциин түмэр замшад уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлнэ. Тэдэнэр хахад жэлэй туршада 10580 вагон болзорhоонь урид сүлөөлжэ, түсэбhөө гадуур ехэ ашаа шэрэhэн юм. Байкальск станциин коллектив 1354 вагон сүлөөлжэ, ондоо станцинуудта эльгээгээ. Отделениин хори гаран станциин коллективүүд нэмэлтэ вагонуудые арадай ажахыда үгэхэ гэhэн уялгаяа hайнаар дүүргэнэ.

Харин зарим коллективүүд хэлэhэн үгэдөө хүрэнэгүй. Ашаатай ерэhэн вагонууд заримдаа сагhаа үлүү миил байлгагдана. Вагонуудhаа ашаа буулгаха, ашаа тээхэ ажал унжагайруулагдажа, түрүү коллективүүдэй, мүн промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ hаад ушаруулагдана.

Энэ талаар ехэ дутагдалай бии байhаниинь шалгалтаар элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, Шулуутайн станциин хүдэлмэришэд ашаа буулгалга, тээлгые муугаар эмхидхэжэ, аяар 5458 вагон hаатуулhан байгаа. Загастай, Сэлэнгэ, Зэдэ, Гөрхон станцинуудай коллективүүд уялга абахань абаад, харин тэрэнээ дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй ямаршье хэмжээ абаагүй байhаар. Түрүү станцинуудай түмэр замшадай абаhан уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулжа байбашье, отделени бүхы дээрээ нэмэлтэ вагонуудые сүлөөлжэ шадаагүй. Хахад жэлэй дүнгөөр абажа харахада, Улаан-Үдын отделени 21190 вагон саг соонь сүлөөлөөгүй, миин байлгаhан юм. Энэнь ехэ дутагдал гээшэ.

Тиимэhээ райпрофсоюзай пленум дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, дутагдалай шалтагаан, тэрэниие зайсуулха арга зам элирүүлэгдэhэн байна.

Отделениин поезднуудай ябалгые гуримшуулха таhагай начальник нүхэр Чмелев элидхэл хэхэдээ, олон дутагдал тушаа тогтон хэлээ. Үгэ хэлэhэн нүхэд өөhэдын[illegible]гөө коллективэй [illegible] анхараагүй асууда[illegible] hан алдуу эндүү элир[illegible] союзай нютагай коми[illegible] дэлмэри пленум дээрэ [illegible] лэбэ. Тэдэнэр аба[illegible] дүүргэхэ хэрэгтэ түн[illegible] элсүүлээгүй, бии бай[illegible] лаа элирүүлэн усад[illegible] ла ёhотой анхарал [illegible] байна. Мүн түрүүшүү[illegible] шэл халан абалсаха [illegible] тэй оролдолго гаргаг[illegible]

Отделениин бүхы [illegible] шадай абаhан уялга[illegible] дүүргэхын, сүүдхэ [illegible] вагон болзорhоонь ури[illegible] арадай ажахын элдэб [illegible] гэдэ үгэжэ байхын т[illegible] хэмжээн пленум дээрэ [illegible] таа.

М. СОЛОМЕ[illegible]

ЛУГОВОДОЙ ГАБЬЯА

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговод Владимир Маркеевич Шарон сабшалан дээрээ уhалалга, үтэгжүүлгэ hайнаар хэhэнэй ашаар энэ жэлдэ үбhэ ногооной үндэр ургаса хуряажа байна. Тэрэнэй звено 157 гектар сабшалангай газар даадаг. Элhэтын-Ара гэжэ газарта байhан 17 гектар сабшалангай га бүриин 44,5 центнер үбhэн абтанхай. Тэрэ сабшалан дээрэнь хоёрдохи сабшалга хэгдэжэ, үшөө горитойхон үбhэн абтаха юм.

Нүгөөдэ 100 гектар участогайнь үбhэн сабшагдаа. Тэрэ участогайнь гектар бүриhөө 21 центнер ургаса абтаба. Луговодой даадаг сабшалан дээрэ оньhожоруулагдаhан звено хүдэлнэ. Тэрэнэй даадаг сабшалан дээрэhээ бүхыдөө 2050 центнер үбhэн хуряагдажа hүрилэгдэбэ. Энэнь нёдондонойхиhоо хоёр дахин ехэ болоно.

А. ДОНДУКОВ.

ОРОЛДОСЫН АШААР

Улаан-Үдэ хотын эдеэ хоолой гурбадахи магазинай хүдэлмэрилэгшэд август hарада дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илан гаража, худалдан абагшадаа хангаха талаар амжалта туйлаа. Иигэжэ тус магазинай коллектив үнгэрhэн 8 hарын туршада 4 миллион 538 мянган түхэригэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые ажалшадта худалдаhан байна.

Магазинай хүдэлмэрилэгшэд ариг сэбэрые наринаар сахижа, шэл витринэнүүдээ уран гоёор шэмэглэдэг байха юм. Наймаалагшад В. Е. Казазаева, С. М. Гринберг болон Л. А. Нечаев гэгшэд худалдан абагшадайнгаа дунда нилээдгүй хүндэтэй болоhон байна. Мүнөө магазинай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө оролдожо байна.

Д. КОЛМАКОВ.

Баунтын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой суута ангуушан Дуванча Ивано[illegible]вые нютагайхидынь «тайгын эзэн» гэжэ дэмы нэрлээгүй ёhотой. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэр [illegible]син конкурс харалгада жэл бүри хабаадалсажа, нэгэнтэ бэшэ шалгарhан юм. Үнгэрhэн [illegible]рнин хаhада Дуванча Басаулов 28 булганай, 600 гаран хэрмэнэй арhа гүрэндөө тушаагаа. [illegible] Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, ангуушан Д. Басаулов. О. БЕРЕЗКОВ[illegible]

ЭРМЭЛЗЭЛ

Үүлэдэй саанаhаа бултайhан hара үндэр манхан тэнгэриин сэлмэг номиндо гаража хөөбэлзэн тамаран ябахадаа, юундэшьеб, Дандин Лобсоновичто аяар тэрэ дээрэhээ баяр мэндые хүргэжэ байhандал ойро зуура үзэгдэбэ. Ташаагаа тулаад, дээшээ харан зогсожо байтараа, гэнтэ hанаа орохондол аман соогоо юушьеб гүбэнөөд, «Беларусь» тракторайнгаа доогуурхи hуларhан шурэбыень шангадхажа эхилнэ. Оршон тойрон хон-жэн. Тард гээд мушхажа байhан түлхюурынь гарhаа мултаран, үбсүүн дээрэнь унашаба. Дахин абажа бүхэлэн мушхана. Дүрбэн хоногто шалтангүй шахуу орхиhониинь энэл даа. Хэды шэнээншье hаань, харууhалжа байгаагүйдэ, трактор гээшэ ямаршье сагта эбдэржэ болохо гэжэ үни ойлгоhон Дандин Лобсонович дүрбэн хоног хэрэглээгүй ябаhандаа досоогоо гэмшээд абаба.

...Арбаад хоногой туршада бороон таhалгаряагүй адхарба. Тариhан хартаабхымнай газар намаг шэнги болошоо. Одоол нара гараhай даа. Тиигэбэл үшөө ээлэхэ hэн гэжэ досоогоо шэбшэнэ.

— Хэр үбhэн гараhан байгааб? — гээд hамганиинь асуугаад орхибо.

— Балайшье бэшэ даа. Уляабарайнгаа хартаабхын газарай үбhэ мүнөөдэр hалгаабаб. Үглөөдэр Нурынгаа хартаабхын үбhэ арилгахаяа ошохоб. Одоошье сэлмэг үдэрнүүд болоhо эхилхэнь ха. Бороогой hүүлшын үүлэнүүд урагшаа нүүнэ,—гэбэ.

Үшөө hургуулида hурадаг үеынь hэн. Бишыхан Дандин абынгаа дарханай зэмсэгүүдые абаад, машина, тракторнуудые дархалха гэжэ оролдохо. Дархан болохо дуратай ха гэжэ абань үни таагаад, нэгэтэ нааданхай машинын хүүзэб хэжэ hууhан хүбүүндээ хандаба.

— Хүбүүн, томо болоходоо хэн болохо гэжэ сэдьхэдэгбши?

— Тракторист гү, али жолоошон гү,— гээд хүбүүхэн hанаhанаа сэхэ руунь табяа hэн.

— Би шамайе дархан гэжэ, юундэшьеб, hанадаг байгаалби,—гэбэ.

— Үгы даа, жолоошон лэ болохоб,—гэжэ хүбүүнэй нэтэрүүгээр дабтахада, абань ондоо асуудал табяагүй бэлэй. Хүнэй hанаhан бодолые нюдэнэй харын хүдэлсөөр таажа hураhан абань нэтэрүү зантай хүбүүнэйнгээ тамирые хүрэ хүрэhөөр ойлгоо hааб даа.

Дандин Лобсонович hанаhан хүсэлөө бэелүүлжэ, механизатор болоо hэн. Тэрэ гэhээр хорёод жэл үнгэрбэ...

Үглөөгүүр эртэ «Саянай» совхозой директор дуудана гэжэ дуулахадаа, Дандин Лобсонович балай ехээр гайхабагүй. Нэгэ яаралтай хэрэг ушар гараад лэ дуудуулба бэзэ даа гээд тообогүй.

— Нүхэр Дандин, шамайгаа эгээл харюусалгатай газарта эльгээхэмнай. Арсаха үгы аабзаш гэжэ найданаб,— гэжэ совхозой директор дарууханаар эхилээ бэлэй.

Дандин түрүүшээр юуншье гэхэ гэhыень ойлгожо ядаад, халта маргаад абаба. Трактор жолоодохол hаа, хаанаш ошобол хамаагүй байгаа.

Тэрэнэй hанаашань болоо. Найдаа хадаа найдаа. Яа[illegible] байхаб. Арсахашье гэх[illegible] хогүй.

500 гектар газарай [illegible] тэрээндэ найдаглаа бэл[illegible] шэн жэлдэ нэгэ гекта[illegible] 126 центнер хартааб[illegible] уялга абаhан аад, хэл[illegible] рөө.

Энэ ажалда дүй дур[illegible] бэрхэ механизатор хэр[illegible] hон байгаа. Совхозой д[illegible] лон партийна органи[illegible] механизаторнуудай дун[illegible] дин Лобсонович Эрд[illegible] лэ hэн. Тэдэнэр алд[illegible] Юуб гэхэдэ, энэ этигэ[illegible] риинь Дандин Лобсо[illegible] лдараа харюулаа.

Энэ жэлдэ гектар бү[illegible] центнер хартаабха ург[illegible] га абаад, тэрэнээ бэелү[illegible] ла эршэмтэйгээр хүдэ[illegible] хай.

Энэ хүсэлэйнь бол[illegible] табтай.

Б. ЖИГ[illegible]

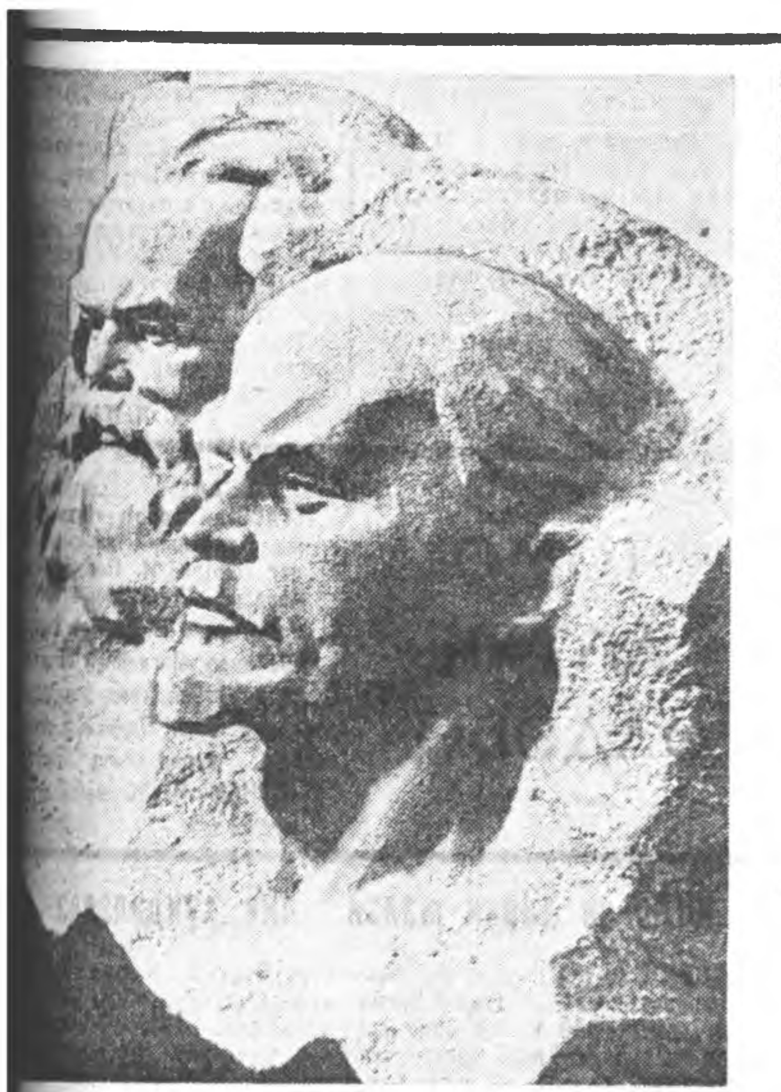

«Агуехэ багшанар». Е. Белостоцкий Ю. Фридман хоёрой ...тура. АПН-эй фото.

...АРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭР

(Буряадай АССР-эй Советүүдэй нэгэдэхи съездын делегадай дурасхаалhаа)

...дай республикын Сове... съездын делегадуудай ...аа Дээдэ-Үдэ зорижо ...ь, газаа үшөө бү... байгаа агша бэлэй. ...й ехэ сортоотойгоор hуу...дэлбэ. Сэнтэн татажа ... бамбагар саhан дээгүүр ... хахинаха, дугаагуудай ...дай зэбяа гарахань үг... тунгалагта элеэр соносто...аа hэн.

...дууд найман хүн бай... Баргажанай аймагай гүй... түрүүлэгшэ Евгений ... түрүүлэгшын орлогшо ... Лопатин, ГПУ-гай ай... отделениие түлөөлэгшэ ... болон бусад hэмди. ...нютагуудhаа хэдэн хүн бии

...рин 4-дэ съезд нээгдэ...лагдаhан юм. Баргажан...-Үдэ хүрэтэр 450 мо...ые 3—4 үдэр соо га...атай байгаабди. Ехэл ...адаг hэмди. Моридоо ... ойро зуура тогтоод ... үргэлжэлүүлхэбди. Бул... баяртайнуудбди. ... хүйтэн гээшэнь арга...аа захаар 40 градус ...хаш. Дулаанаар хубсал... нохойн гү, али орын ар... даханууд, валенка... үмдэнхэйбди.

... ехэ саhан, бурзантаhан ... — Баргажанай тайга ...хан лэ даа үбэлдөө. ...бултa хүрэшэhэн, үбэ... абташаhан мэтэ бай...

...шэнги Байгал да... шэмээгүй — мүль...шагданхай. Маниие да... харгы заримдаа ой тай...ажа, елэн хүхэ мүльhэн ... гараадхина. Дээгүүрнь Байгалай уhан оёортоо ... нэбтэ харагдажа бай... hарын сагаанда Байгал Баргажанай ой тайгын ...ан гээшэнь хэлэшэгүй. ...ээр лэ, зуурандаа айл... хүрэжэ дулаасаhаар, ута ... гаталбабди.

...ье, эртэшье, hүнишье, ...лда ерэхэдэшни, ехэ ... ...тгаха, заатагүй пеэ...жэ, омоли, элдэб ян..., алим жэмэс стол ... болохо.

... оной декабриин 4-дэ ...эгдэхээр хараалагданхай

... Ленинэй нэрэмжэтэ союз ... клуб соо хүн зон дүү...дын делегадуудhаа гад... наркомууд, эмхи зургаа... хүтэлбэрилэгшэд, М. Н.

Ербанов түрүүтэй Бурревком бүгэдөөрөө, В. И. Трубачеев түрүүтэй партиин обкомой Бурбюрогой гэшүүд, Шэтэ, Хабаровск, Эрхүүhээ болон бусад газар нютагуудhаа айлшад бии.

Тиихэдэ тэрэ клуб соо Буряад ороной бүхы нютагуудhаа түлөөлэгшэд ерэhэн юм. Тэдэнэй дунда нэгэ хэдэхэн эхэнэр бии hэн.

Тэрэ съездэ байхадаа минии дэбтэртээ тэмдэглэжэ абаhан хэдэн мүрнүүд hонирхолтой шэнги байна: делегадуудай бүридэл иимэ байгаа гэбэл: 147 бүhэтэйшүүл, 12 эхэнэр, 68-ниинь буряад, 73-ниинь ород. 7-ниинь украйнецууд, 7-ниинь еврей, полягууд, латышуут болон бусад. Бүхы делегадуудай 95-ниинь партиин гэшүүд, 13-ниинь партиин гэшүүндэ кандидадууд, 51 хүн—партийнабэшэ.

Үшөө нэгэ hонирхолтой баримта — делегадуудай дунда хоёр хүн дээдэ эрдэмтэй, 25 хүн дунда эрдэмтэй, бэшэ 132-ынь үзэг бэшэг бага сага мэдэхэ гэжэ тэмдэглэгдэнхэй.

М. Н. Ербанов Бурревкомой үмэнэhөө үгэ абажа, съезд нээгдэhэн дээрэ тоологдобо гэжэ соносхобо. «Интернационал» зэдэлбэ. Хүнүүд бүтэдэндөө хүл дээрээ зогсобо. Удаань М. Н. Ербанов хуряангы үгэ хэлэбэ.

— Бурят-Монголой Совет Социалис залуу республикын бүхы ажалшадай түүхэдэ мартагдашагүй үдэр боложо, мүнөө үдэр хүнэй сэдьхэл зүрхэндэ орохонь лабтай, — гэжэ М. Н. Ербанов хэлээ hэн.

Буряадай республикын Советүүдэй нэгэдэхи съезд нээбэбди. Энэ угаа ехэ удха шанартай хэрэг hэн. Онсо удхатай ушар байдалай тохёолдоhоной эрхээр буряадууд өөhэдынгөө хуби заяае энээнэй урда тээ тодорхойлхо аргагүй байhаниинь элитэ. Алас-Дурна зүгтэ, манай орон дайдада Совет засагай дайсаниие Улаан Армиин хойшолонгүйгөөр үгы хэн усадхаhанай ашаар лэ буряад арад амгалан байдалаа зохёон байгуулха аргатай болоhониинь эли. Мүнөө буряад арад түүхэдэ түрүүшынхеэ сугларaад, өөhэдынгөө хуби заяае шиидхэжэ байба. Эгээл иимэhээ энэ съезд угаа ехэ удха шанартай. Энэ үлэрhөө эхилжэ, буряадууд аха дүү ород таряашадтаяа хамта хүдэлхэ, хани барисаагаа улам бэхижүүлхэ аргатай болобо гээшэ.

1 съезд шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн шиидхэхэ ёhо-

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭhЭЭР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

той байба. Тиимэhээ бидэнэр, делегадууд угаа ехээр анхарбабди.

Түрүүн М. Н. Ербановай үгэ хэлэжэ дүүргэхэтэйнь сасуу Улаан тугта тусхайта Кубанска морин сэрэгэй 5-дахи бригадын тугуудые бариад сэрэгшэд орожо ерэбэ. Энэ бригадын командир үнэн бэеэ бэелэнхэй, ендэр дээрэ гаража, рапорт үгэбэ.

Удаань съездэ ерэhэн амаршалгануудые уншалган болобо. Энээнэй hүүлээр амаршалгын үгэнүүд хэлэгдэбэ. РКП(б)-гэй ЦК-гай Дальбюрогой, Дальревкомой үмэнэhөө нүхэр Павлов (Дальревкомой түрүүлэгшэ), Буряадай обкомой үмэнэhөө М. Амагаев, Кубанска морин сэрэгэй 5-дахи бригадын командованиин үмэнэhөө П. Хрусталев профсоюзуудай зүгhөө—Лурье, комсомолой зүгhөө — Кузьян, эхэнэрнүүдэй отделэй үмэнэhөө — Кацель гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

РКП(б)-гэй ЦК-да, Коминтерндэ, Улаан Армида, Сибириин ревкомдо, Монголой Арадай республикада болон бусадта амаршалганууд эльгээгдэhэн байгаа.

Дэлхэйн пролетариадай багша В. И. Лениндэ амаршалга ябуулагдаа hэн. Буряадай республикын бии болоhые соносхоhон 1-дэхи съездын делегадууд пролетариадай вождь Ильичэй бэеын түргэнөөр заhаржа, Совет гүрэниие толгойлдог үндэр дээдэ тушаалдаа дахяад түргэн бусахыень үнэн зүрхэнhөө хүсэжэ байhанаа мэдүүлбэ.

Буряадай республикын Советүүдэй нэгэдэхи съезд шухалын шухала олон асуудалнуудые шиидхэхэ зорилготой hэн. Мүнгэн сангай асуудал ехэ хүндэ байhан.

Съездмнай 7 хоног соо үргэлжэлөө. БМАССР-эй түбэй гүйсэдхэхэ комитедые, Арадай Комиссариадай Соведые hунгаад съезд хүдэлмэреэ дүүргээ hэн.

Буряадай АССР-эй түбэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр М. И. Амагаев, Совнаркомой түрүүлэгшээр М. Н. Ербанов hунгагдаhан байгаа. Советүүдэй Бүхэроссин, бүхэсоюзна съездүүдтэ делегадууд, СССР-эй ЦИК-эй национальностьнуудай союзай гэшүүд hунгагдаа бэлэй.

Иигэжэ Бурят-Монголой Автономито Совет Социалис Республика байгуулагдаа бэлэй. Энэ ушар хадаа Ленинскэ национальна политикын бодото бэелэлэй гэршэ мүн. Буряад арадай өөрын гүрэн түрэтэй болоhон ушар хадаа нүгөө талаhаа улас түрын ехэ удха шанартай хэрэг үйлэ байhаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, имагтал Октябриин социалис революци хаанта Россин гээгдэнги хизаар ороной үндэhэ яhатаниие өөhэдын гүрэн түрэтэй болгобо гэжэ зүүн зүгэй арад зондо харуулhан байна ха юм. Иигэжэ буряад арад ажахыгаа, соёл болбосоролоо хүгжөөхэ үргэн замда гараhан байна.

* * *

Бидэнэрэй, Баргажанай делегадуудай үмэнэ бусалганай ута харгы зам, морин шарга, Байгал далай, шэдхэ тайга — үзэсхэлэн hайхан байгаалитай энэ дайдада бурзан сагаан үбэлшье өөрынгөө онсо шэнжээр: молодой шэлбүүhэндэ хүбэнтэн хүрэhэн мүнгэн саhаараа бүришье гоё hайхан болоод угтаа hэн. Энэ тайгын харгыгаар hүни ябахадашни, ямар нэгэн нюусануудаа халхалhан мэтэ шамда үзэгдэхэ юм. Иигэжэ hүни үдэргүй ябаад, Баргажан нютагаа бусаа агша бэлэйбди. Зосоомнай хэлэшэгүй ямар нэгэн таатай зохид мэдэрэл түрэнхэй, бэенүүд хүнгэдэшэнхэй hэн.

Үглөөнэй наранай жарган мандажа байхада, нютагаа орожо ерэбэбди.

А. МАЙОРОВ,
тусхайта пенсионер.

ҮЛЬГЭР ШАГНАХАДА УРМАТАЙ

Ганса hонирхохын, сүлөө сагаа үнгэргэхын түлөө хүнүүд үльгэр зохёожо, эртэ урда сагhаа хойшо хэлсэдэг байгаагүй, харин сэдьхэлээ ханахын, баяр баясхаланда абтахын ба шэдитэ баатарнуудай hайн hайхан үйлэ хэрэгүүдые даган дууряахын тула оролдодог, эрмэлзэдэг байгаа. Бүри хүн боложо ябахадаа тэдэнэр ямар нэгэн модоор гү, али шулуугаар сохижо ан алажархихадаа, эдихэ хоолоо оложорхиходоо, тэрэ зэмсэгэйнгээ шэдитэ хүсые hайхашаадаг байгаа ха юм. Тиигэжэ хүнүүд үшөө хүсэтэй, бүри шэдитэй аад, барихада зохид, харахада үзэмжэтэй зэмсэгүүдые түхеэржэ эхилээ. Энэ зэмсэгээрээ юу хэhэнээ, ямар ан алажархиhанаа хоорондоо хөөрэлдэн, тэрэнhээ уламжалан элдэб эсын ушаралта ябадалнуудые hанаанhаа абахадаа анха түрүүшын уран зохёол байгуулнабди гэжэ эртэ урда сагай хүнүүд мэдэдэггүй байгаа. Гэбэшье зохёолнуудынь ажабайдалые тон лэ тэрэ зандань харуулhан байхаhаа гадна, тэрэ сагайнгаа хүн зондо хэрэгтэй ба сэдьхэлэйнгээ баяр харуулhан юумэниинь hэн. Энээн тухай Плеханов: «Искусство гээшэ хүн зоной харилсаанай холбоон мүн. Тэрэ hайхан юумэ тэмдэглэдэг зүйл байhан тула hүзэгhөө бүри холо урда бии болоhон», —гэжэ бэшэhэн байдаг.

Жэшээнь, эртэ урда сагай малтамалнууд дээрэ, агы нүхэнэй ханануудта, хүhөө шулуунуудта шиидам, монсогор шулуун, hурша номон болоод элдэб зэмсэгүүд зураатай олдодог. Энэ «искусствын» үеын аман хөөрөөнүүдые абажа хараха болоо hаа, тон лэ нэгэ тиимэ онсо зүйл зураглаhан байдаг.

Эдэнь ямар зүйлнүүд бэ, тэдээн тухай ямар хөөрөөнүүд (аман үгүүлбэри) ушардаг бэ гэхэдэ, шэдитэ шулуунууд, шиидамууд тухай үльгэрнүүдые дурдаха болонобди. Буряад арад илангаяа шэдитэ шулуунууд тухай үльгэрнүүдээр угаа баян юм. «Шулуун зүрхэтэй», «шулуун шэнги хатуу» гэхэ мэтэ сасуулгануудые үльгэр бүхэндэ олохобди. Жэшээнь, Абай Гэсэр хүбүүн Гал Дүлэн хаантай тэмсэжэ, тэрэнээ диилэжэ ядашоод, диилдэхэ туйлдаа хүрөөд байхадань, Заса ахань туhалха гэжэ гүйлгэдэг hэмнай. Тиигээд үрдихөөр бэшэ болоходоо шулуун зэбээрээ харбажа, Гал Дүлэниие алаа бэшэ hэн гү? Имэнүүд жэшээнүүд буряад үльгэрнүүд дотор угаа олон олдохол даа. Тиин шэдитэ шиидамууд мүн лэ үльгэрнүүд дотор ехэ hуури эзэлдэг байна. Үнөөхи далайда Гэсэрэй хаагдаха болоходонь хүүргэ болоод үгэдэг шиидамтай hэн. Манзан Гүрмэ төөдэйн гүрэмэл шиидам нилээд олохон мангадхайнуудые даралсаhан байха.

Иигэжэ хүн зон эртэ урда сагhаа хойшо гар үзүүрэйнгээ зэмсэгүүдые шэдитэ хүсэтэй болгодог, тэдээн тухай hонирхолтой дурдалгануудые үльгэр дуунууд соогоо харуулдаг hэн. Гадна тэрэ үеынгээ эгээл аймшагтай арьяатан гү, али хорото үбhэ ногоон тухай мүн лэ хөөрэлдэдэг байгаа. Тэдэниие элдэб шанартайгаар харуулдаг hэн. Жэшээнь, могой тухай үльгэр соо дурдагдабал, тэрэнь эгээл муу муухай, эгээл хорото шолмосуудые харуулhан байха. Ингэжэ хүнүүд байгаалиин хүндэ хүшэр байдалтай тэмсэхэдээ, энэ тэмсэлдэнь ашатай туhатай юумэнүүдтээ үльгэрэй шэнжэ оруулан, тэрэнээ ёhото болгон харуулдаг байгаа.

Хөөрэхэ бүреэ, ажабайдалдаа шэнэ алхам хэхэ бүреэ хүн шэнэ юумэ hанаха, бэелүүлхэ ушартай болодог hэн. Тэрэнэй хани нүхэд, үдэр бүрниинь ажалай, агнууриин нүхэсэлнүүд олошоржо эхилээ. Эдэнь үльгэрнүүд дотор мүн лэ ехэ hуури эзэлдэг юм. Жэшээнь, моригүй баатар гэжэ буряад үльгэртэ үгы ааб даа. Баатарай түрэхэдэ заабол тэрэнэй нүхэр болохо хүлэг түрэдэг. Тэдэ хоёр бэе бэеэ ололсохо юм. Түбхын түрүүн

Гоё hайхан тухай хөөрэлдөөн

баатар хүбүүн бэеэ хубилжа (үргөөхэгүйн тула, жэшээнь, ургамал болоод) хүлэгөө баридаг байна. Уула хада, уhан далай харайжа, газарай хүрьhэнэй доhолтор булгяад лэ, тэрэ баатар хүбүүнэй тогтожо шадабалнь эгээл үнэн нүхэрынь болоно. Гэсэрэй, Аламжа Мэргэнэй морид, жэшээнь, тиигэжэ хоногшын газарта бэлшэжэ ябаhан аад, эзэнэйнгээ хэрэгтэй болохолоорнь өөhэдөө гүйлдэжэ ерэдэг hэмнай. Тэдэнэй ухаан, хэлэн хүнэйхидэ адли. Хүнэй хэлээр хэлэдэг, хүндэ адляар сэдьхэдэг байхаhаа гадна, тэдэ хэнhээ, юунhээшье үлүүгээр туhалжа шададаг байна.

Буряад үльгэрнүүдтэхи амитад — нохой, шоргоолжон, морин, арьяатан гэхэ мэтэ — газаа талынгаа дүрые хубилгаашьегүй hаа, хүнэй hаналые тааха шадалтай, хүнэй хэлээр хэлэхэ шэдитэй байдаг. Энэ хадаа манай үльгэрнүүдэй баhа нэгэ hонин шэнжэ юм. Юундэ тиимэб гэхэдэ, тэрэ үеын хүнүүд байгаалиин оршолондо диилдэнги, тэрээнhээ хайра гуйха үетэй байхадаа, үгы юумэеэ бии болгожо гү, али hанаhан хүсэлөө бүтэшэhэн шэнгеэр үльгэр домогтоо хөөрэлдэдэг байгаа бшуу. Энэ тэрэ үеын хүнүүдэй hайн хэрэг, hайхан ябадал тээшэ эрмэлзэлые гэршэлнэ.

Иимэ гүнзэгы удхатай үльгэрэй зүйлнүүдэй үшөө нэгэ шэнжэ хаража үзэе. Энэ юуб гэхэдэ, жэшээнь, морин аад, хүнэй хэлээр ганса хэлээд болидоггүй, харин бэеэ хубилан ондоо юумэнүүдэй шэнжэ абалга болоно. Элдэб хорото могойнууд, шүдхэр ороолонгууд хүнэй бэе бэелээд ябажа ябаха, үнөөхи баатар хүбүүмнай ондоо амитанай дүрэ абаад, бэеэ хубилаад харагдаха. Жэшээнь, наран Наран Гоохон гэжэ басагатай hэмнай, хун шубууд тэнгэриhээ бууhан аад, Байгалай эрьедэ басагад боложо харагдаа hэмнай. Тиигээд тэдэ басагадай эгээл багань Хоридойн hамган болодог бэшэ hэн гү? Имэнүүд жэшээнүүдые тоолохо болоо hаа, угаа олон ааб даа.

Буряад арадай үльгэр туужануудые иигэжэ бултыень абажа хараа хада, хүн ажабайдалдаа дайралдадаг хүндэ хүшэр ушаралта ябадалнуудые хүнгэдхэхэ, урдахи замаа арюун hайхан болгохо, hайханаар хараха гэжэ оролдодог байгаа. Тиимэhээ тэдэнэр hайн муу хоёрые нилээд эртэ илгаруулжа hураhан байна. Энэ илгаанууд мүн үльгэрнүүдтэ үзэгдэнэ.

Ажаглахадамнай, нээрээшье, үльгэрнүүдэй бүхы геройнууд hайн муу хоёр анги боложо илгардаг байна. Жэшээнь, ехэнхи үльгэрнүүдтэ хүн зониие зобоодог, хашадаг нэгэ дайсан бии болоод лэ, тэрэниие дараха гэжэ баатар хүбүүн мордодог ха юм. Иигэжэ үльгэрэй үйлэ эхилээд, элдэб шанга тэмсэл, хубилалтанууд харуулагдаад, эсэстэнь тэрэ дайсан дарагдажа, баатар хүбүүн жаргал асарха. Энээнhээ ондоо асуудал тэрэ сагта байгаашьегүй, тиимэhээнь лэ бүхы үльгэрнүүд энэл тэмсэлые харуулhан байдаг байгаа гээшэ ха.

Иимэ hайн муу хоёр тухай үльгэрэй (мифическэ) образуудай бии бололгодо ажал, байгаалиин баялигуудые ашаглалга ба ухаанай гүйдэл (воображение) угаа ехэ үүргэ бэелүүлнэ. «Хүнэй ухаанай гүйдэл хизааргүй, тиимэhээл үдэр бүриингөө ажал, мүн ажабайдалайнгаа ушаралта ябадалнууд дээрэhээ үндэhэлэн, тэдэ аман зохёол эхилээ», — гэжэ К. Маркс ба Ф. Энгельс хэлэhэн байдаг. Хэрбээ буряад үльгэрнүүдые абажа хараа хада, энэ илангаяа матриархадай үедэ ехэ хүгжэнги байhан. Мэдээжэ ехэнүүд үльгэрнүүднай тэндэhээл үндэhэтэй ха юм. Жэшээнь, гэр бүлэ, айл зон соогоо эгээл хүндэтэй хүниинь эхэнэр байха юм. Тэрэ баатарнуудые дайнда мордохооно, илалта туйлажа бусахадань угтана. Хэрбээ ядаба тулибалнь туhалдаг байна. Мүн баатарнууд басагадай дундаhаа инаг нүхэрөө бэдэрдэггүй, харин басагад дуратай хүбүүгээ hунгадаг лэ. Тэрэнэй дура буляаха гэжэ хүбүүд ямархан ехэ тэмсэл соогуур гарана гээшэб! Зүрхынь, зоригынь шалгаха гэжэ басагад лэ ехэнхидээ тэдэниие тэмсэлдэ зоригжуулдаг байха юм. Гэбэшье тэрэ үеын үльгэр домогуудта хүн зон байгаалиин хара хүсэнүүдтэ шүтэдэг, үшөө бурхантай болоогүй байhанайнь гэршэ — бүхы геройнуудынь гол түлэб абстрактна хүн гү, али хүнэй hүлдэ шэнги байна. Тиимэhээ ондоо боложо хубилаад, дайсантай тэмсэнэ бшуу.

Харин саашадаа патриархадай үедэ, мал ажал, газар ажал эрхилдэг болоhон үе сагай үльгэрнүүд... соохи геройнууд бодото хүнэй об... разуудые харуулдаг болоо. Баа... тарнууд болон аха заха хүнүүдт... үльгэршэдэй гол анхарал хандуу... лагдана, тиихэ мүртөө баатарнууд ... ганса байлдаан, тэмсэлдээ бэшэ ... харин сэдьхэлэйнгээ гүнзэгыгөөр ... hайхан бодолоороо, тойроод бай... hан зондоо хандалгаараа илгарда... болоно. Гансахан бар хүсэ, эд... шэди магталга үльгэрэй ехэнхи ... хубиие эзэлхээ болижо, ёhото... хүн гол герой боложо эхилхэ юм.

Эгээл эндэhээ буряад үльгэрнүүдэймнай шэнжэ бүри hайн тэ... шээ хубилжа эхилээ юм. Шагнажа байhан хүнэй сэдьхэл бодолд... hайхан мэдэрэл түрүүлхэ аргаа... баяжана, гоё hайхан тээшэ тэдэ... ниие элсүүлдэг болоно. Иигэжэ... бидэ буряад үльгэрнүүдэй эстети... ческэ шанар шэнжэ тухай хаража ... үзэбэбди.

Эгээл нангин удхатай, эгээл hонин үйлэтэй жэнхэни буряад үльгэрнүүднай мүнөө бидэндэ совет үеын хүнүүдтэ hонирхолтой зандаа үлэнхэй. Юундэб гэхэдэ, тэдээн дотор хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ ерээдүй саг, хүнэй hайн hайхан эрмэлзэл харуулагдадаг байгаа бшуу. Мүнөө бидэшье тиимэ эрмэлзэлтэйбди. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, эртэ урда сагhаа эхилжэ искусствада гол герой боложо хүн ороод, тэрэ өөрөө энэ искусствые зохёон байгуулжа, саашань үргэлжэлүүлжэ эхилээ бшуу. Тиимэhээ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ болоhон агуу ех... хубилалтанууд, хүгжэлтэ болон уруугаа оролго тэрэ үеын искусствын нюур шарайда харагда... даг. Ганса баатарые дуулан магталга эртэ урда сагай үльгэрнүүдэй гол шэнжэ hаа, хойшодоо тэрэ бүхэли арадые, нэгэ бүлэг зониие (коллектив) харуулдаг боло... лоо. Энээн дээрэhээл бидэ хада... мүнөөнэймнай совет литература урданай аман зохёолтой нягт... холбоотой гэдэгбди. Мүнөөнэй искусствын туйлалтануудые урданай үльгэрнүүдгүйгөөр сэгнэжэ болохогүй ха юм.

Имагтал арад өөрөө иимэ гай... хамшаг шэдитэй, бэлиг түгэлдэр үльгэршэд, зохёолшодые түрэжэ шададаг. Нэгэтэ зохёогдоhон үль... гэр арадай ама дамжан ошоходоо шэнэ шэнжэ абажа, шэнэ заhаба... рида орожо, мүлигдэжэ, hайжа... руулагдажал ябадаг. Тиимэhээл Абай Гэсэр арад мэтэ наhатай бо... ложо шадаа. Мүнөө үеын сове... хүнүүд гээшэ арадайнгаа энэ оюун бэлигые сэгнэхэ зэргэтэй, арадай энэ оюун бэлигэй шэдитэ хүсэ... гүйгөөр хүн түрэлтэнэй культурын хүгжэлтэ тухай шашаха дэ... мы. Дэлхэйдэ эгээл дээдын үзэл... тэй манай обществодо арадай зохёол тухай онсо анхарал хандуу... лагдадаг, харин эдэ зохёолнууд өөhэдынгөө зүгhөө хүн зониие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэдэ, hайн hайхан юумэ сэгнэжэ, хэжэ шададаг болоходонь туhална.

А. УЛАНОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

ХОЛЫН ГҮҮРТЭ ДЭЭРЭ...

Ахын аймагай колхозуудай бригада, отара, фермэнүүд дээрэ газетэ тараалга hайнаар ябажа байнхай. Эндэхид почтоёо саг соонь абажа, hүүлэй hониниие уншана. Агитаторнууд холын гүүртэ, фермэ ходо ошожо, Эхэ орон дотор, хилын саана боложо байhан hонинииe дуулгажа байдаг, хөөрэлдөө хэдэг заншалтай.

Зураг дээрэ: «Улаан Аха» колхозой Нюрган гэжэ газарай hаалиин фермэ дээрэ. Залуу hаалишан Зинаида Добшонова hүүлэй hониниие нүхэдтөө уншажа үгэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...АГЛАЛ

...лута-Нуурhаа баруун хойшо ...жа, Тамшын талые хоймор за...нь хүбөөлэн шулуурхаг ха... хормойгоор табилуулна... Уданшьегүй годируу харгы... ухаа гүбээгэй ташалан дээ... үгсэбэ. Эндэ Сэлэнгын сов... Ехэ-Сагаанай hүнэй фермэ ...лог.

... дээгүүр зэргэлүүлэн таби... ...рба үлүүтэйхэн гэрнүүдэй ... захаар малай хорёо хуhама... ...лабша байранууд жэрынэ. ...эй газаагуур сагаан халаад ...hэн hаалишад ...оодэ hөөргөө ... Ушарынь, удын hаа... ...үе ойртонхой байба. Эндэ...гшаа, Химнэ голой шасар... ...шугынууд cooho наашаа ... субажа ябахань харагдана.

...-Сагаанай фермэдэ hаагда... ...даг 230-аад үнеэд хоёр бү... болгогдон адуулагдадаг. ...шал Ханда-Жаб Абидуев, ...-Цырен Бадмаев болон ... Исаев гэгшэд ээлжээ... үглөөнэй таба-зургаан саг ... малнуудаа бэлшээри тээ... ...заладаг байна.

НАМАРЖААНДАА ОРОХЫН УРДА ТЭЭ...

Дурсагдагша фермэдэ удаан саг соо ажаллажа, hаалишан мэргэжэлдээ нилээд шадабаритай болоhон нүхэд олон. Жэшээлхэдэ, Долгор Данзанова, Бизья Раднаева, Янжима Гурожапова болон Галя Данзанова, мүн бусадшье hү hаалияа дээшэлүүлхын түлөө үргэлжэ оролдожо байдаг нүхэд юм.

— Байгша оной зургаа hарын туршада Бизья Раднаева Янжима Гуражапова хоёрнай үнеэн бүриhөө тус тустаа 1600, 1370 литр hү haажа амжаа,—гээд фермын түрүү hаалишадай нэгэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Долгор Дарижаповна Данзанова хөөрөөгөө эхилнэ.

Дурсагдагша болзор соо хабарай хахир саг дайралдадаг гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье Ехэ-Сагаанай фермынхид малайнгаа тэжээлые тааруугаар хубаарилhанай ашаар hү hаалияа бадай доошолуулангүй хабаржаhан байна бшуу.

— Долгор Дарижаповна, хэды үнеэ hаанабта?

— Арбан долоо. Тэдэмни бараандаа гунжад юм.

— Жэлэйтнай уялга үнеэн бүриhөө... хэды бэлэй?

—3000 литр hааха ёhотой хүм даа. Зургаа hарын туршада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1930 литр hаагаад байгаа hэм. Тиихэдэ июль hарада hаалияа хэн хэн гэшэгүй бултадаа дээшэлүүлээ haабзабди. Зунай түрүүшын бороогой удаа Химнэ голой нуга тохойгоор нэмжыhэн бэлшээримнай нилээд hайжарhан юм.

Нүхэр Данзанова зунай тэн hарада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 201 литр hаажа амжаhан байна.

Үдэрэй арбан хоёр сагта малнууд бэлшээриhээ бусажа, байрын гэрнүүдэй зүүн хойтохи сарай соо дизельнэ мотоорой хүнхинөөн зэдэлбэ. Энэ хадаа оньhон аргаар hаалгые эмхидхэдэг мастер Владимир Цыренович Чултумов үдэрэй hаалгада оньhон түхеэрэлгэнүүдээ бэлдэбэ гээшэ.

Уданшьегүй арбан гурбан hаалишад тус тустаа аппарадуудтай далабша хуhамагууд руу орожо, урда тээнь hүндэ зууража бэлдэhэн комбинированна тэжээл тэбшэнүүд соо хээдхинэ. Удаань хуhамагууд руугаа хоёр-хоёр үнеэ оруулжа, нэгыень машинаар, нүгөөдыень гараараа hаажа захална.

— Үглөө мүнөөгүй намаржаандаа зөөхэ хаhамнай болобо,—гээд, Владимир Цыренович хүйтэбэр амитай hалхинда туугдан хойто хадануудай орой дээхэнүүр туулган хүндөөр нүүжэ байhан үүлэд тээшэ үлэ мэдэг хараад абана. — Одоо тэндэмнай байра байдалнай дарагар гээшэ. Малаймнай баазанууд шэбхэ гаргахаhаа эхилээд дандаа оньhожоруулагданхай, ажаллахадашье урматай,— гэжэ нүхэр Чултумов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ hэн.

Ехэ-Сагаанай фермынхид намаржаан шадараа таригдаhан кукуруза хурдаха үедэ шэнэ ургасын шэмые машинаар асараад hаалиин урда тээ үнеэдээ «хужарлуулдаг» байба.

Нёдондо жэл дурсагдагша фермэ hү hаалгаар аймаг дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ, КПСС-эй райкомой бюрогой тогтоолоор, мүн аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэреэр «Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Гадна Ехэ-Сагаанай hаалишад коммунис ажалай бригада гэhэн нэрэ солоёо хэдэн жэл соо дээрэ үргэжэ ябана.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Республикын фабрика, заводуудай хүдэлмэришэд болон hургуулинуудай комсомолой, пионернүүдэй эмхинүүд түмэрэй хаядаhа суглуулха хахад жэлэйнгээ түсэбые зуу гаран процент дүүргэhэн байна. Республикын предприяти, ажахынуудай дундаhаа Улаан-Үдын Железнодорожно районой предприяти, эмхи зургаанууд түрүү hуури эзэлбэ. Хүдөөгэй аймагуудай дундаhаа Баргажанай, Зэдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Хоринин аймагууд шалгараа. Эдэнэр түмэрэй хаядаhа суглуулха, тушааха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Түмэрэй хаядаhа суглуулха түсэбөө 113,4 процент дүүргэhэн Баргажанай аймаг Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 100 түхэриг мүнгэн шанда хүртэhэн байна. Хоёрдохи hуури эзэлhэн Зэдын аймаг 80 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ. Зэдынхид түмэрэй хаядаhа суглуулха хахад жэлэйнгээ түсэбые 112 процент дүүргэhэн юм.

Тэрэшэлэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1967 оной августын 7-ной тогтоолой ёhoop, түмэрэй хаядаhа суглуулха хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаададсаhан hургуулинуудай комсомолой, пионернүүдэй эмхинүүд мүнгэн шанда хүртэбэ. Тиимэ мүнгэн шанда Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно, Октябрьска районуудай 19, 49-дэхи hургуулинуудай комсомолой, пионернүүдэй эмхинүүд хүртөө. Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Дээдэ-Жэрэмэй, Зэдын аймагай Дэрэстэйн, Жэлтэрын, Баргажанай аймагай Дэрээнэй, Аргатын, Баргажанай-Адагай, Бэшүүрэй аймагай Гүшадай найман жэлэй, дунда hургуулинуудай комсомолой болон пионернүүдэй эмхинүүд мүн лэ мүнгэн шанда хүртэhэн байна.

Түмэрэй хаядаhа суглуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададсаhан предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд мүнгэн шанда хүртэhэн байха юм.

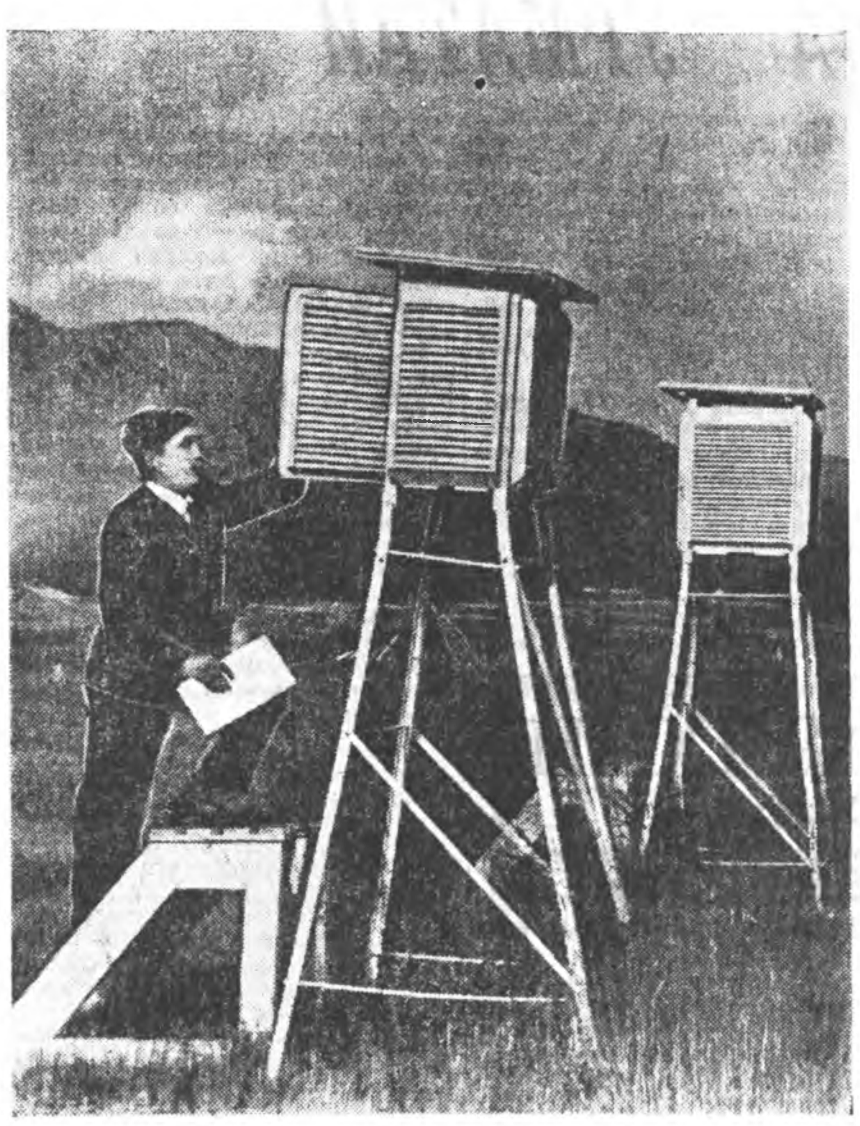

Ахын аймагай түб Орлик тосхонһоо 100 модоной газарта оршодог Бурун Голой метеостанциие даагшаар Владимир Самбялов долоон жэлдэ хүдэлнэ. Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдтэ метеостанциинхид нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Зураг дээрэ: В. Самбялов ажал дээрээ.
Б. СЕРГЕЕВЭЙ фото.

ОЛОН ТҮМЭНЭЙ ЗЭБҮҮРХЭЛ БА ЯДАРАЛ

Англиин ажалшадай «Морнинг стар» гэжэ газетэдэ гараһан, Чарлд Дойл гэгшын статьяе АПН уншагшадайнгаа анхаралда дурадхана. Энэ статья США-дахи бүгэдэ ниитын «тэниглэн байдал» гэдэг худал хуурмаг шашалдааe балшыса элирүүлнэ. Авторынь—США-да удаан ажаллаһан, Америкэдэхи байдалые һайса мэдэхэ английска профсоюзна мэдээжэ ажал ябуулагша.

*** 30 миллион американецууд тон үгытэй байдалтай * Үдэрэй 27 центээр ажамидардаг. * 153 баяшуул 100 миллион долларой зөөритэй. * Үгытэйшүүл тэмсэлдэ бодоно.**

1. БАЯД НОЁДОЙ БАРГА ААША

Экономическа, социальна, соёлой ба ондоошье талаараа Америкэ олон янзын байдалтай байһан.

«Америкэдэ хүн зон хэр ажаһуунаб?» гэжэ намһаа асуухадань (үсөөн бэшэ тиимэ асуудал табигдадаг), би гэдэргэ асуудагби: «Америкын али хуби тухайнь асуунат?»

Географическа илгаанууд тухай хэлэбэл, холын урда зүг, Дундуурхи баруун зүг, Калифорни гү, али индустриальна зүүн зүг тухай хэлэжэ болохо. Социальна талаарнь абабал—«баяд, ноёдой ба хүдэлмэришэн ангиин, фермернүүдэй, олон түмэн хүдэлмэригүйшүүлэй, үтэлһэн, үлөөр үбгэн хүгшэдэй хоорондохи илгаанууд; сагаан ба хара шарайтанай кварталнууд, хэрэгы шэрүүнээр мүлжэгдэгшэ бусад бага яһанай колонинууд тухай хэлэжэ болохо.

Эндэхи илгаанууд: тон үгытэй ядуу индейскэ резервацинуудһаа эхилээд, хубалза миллионернүүдэй, промышленнэ ба мүнгэнэй магнадуудай туйлай ехэ баялиг хүрэтэр—эндэхи илгаанууд угаа ехэ юм.

Америкын түүхэһээ харахада, баяшуул бүри баяжажа, үгытэйшүүл бүри үгыржэ, олошоржо байдаг.

2. ХҮНЭЙ АЖАМИДАРХЫН АРГАГҮЙ БАЙДАЛ

30 миллион американецууд «эгээл үгытэй» байдалда ажаһууна гэжэ Америкын албан газарай тоо бүридхэлэй зургаанууд элирүүлэнхэй. Бүри наряар тооложо үзэһэн социологуудай боломжоор, 50 миллион болоно.

Теэд, саг хубилжа байдаг гээшэ aаб даа. Тэдэ миллионууд 30 гү, али 50 гү—миллион нэрэгүй амитад, тоо боложо хойшодоо байхые хүсэнэгүй. Тэрэнэй гэршэ баримтань—Вашингтон худар үгытэйшүүлэй зориһон һүүлэй марш-дабшалга болоно. Энэ ороной али зэргын ехээр социальна бэрхэшээлнүүдтэ дайрагдаад байһыень, сагааншье, хара ба хүриншье шарайтанай бэрхэшээлнүүдэй туйлай ехэ байһые мүнөө олохон американецууд ойлгоо.

Вьетнамдахи дайнай хүшэр хүндэ хойшолонгууд, үндэһэ яһанай зүришэлдөөнһөө гараһан буһалгаанууд, негрнүүдэй геттонуудтэхи восстанинууд али зэргын аюултай байдалда Америкын тулажа ошоод байһые ойлгожо абахыень олохон американецуудые баадхаба. Сагаан шарайтанай 11 миллион бүлэ, 2,5 миллион хара ба хүрин шарайта айл, 1,8 миллион ганса бэе эрэшүүл, 4,7 миллион эхэнэрнүүд хүнэй ажамидархын аргагүй туйлай ядуу байдаг гэжэ һүүлэй шалгалта тодоруулаа. Үгытэй ядуу байдал американ түхэлтэ ажабайдалай таһаршагүй хубинь болоно.

Ядарагшадта туһаламжа үзүүлнэбди гээд ехээр шууялдадаг. Теэд, тэрэнь шал худал юм. Албан тушаалта ноёд хаа-яахан лэ туһаламжа үзүүлдэг, олонхи ушарта хашадаг, мүлжэдэг юм. Туһаламжын хэмжээн энеэдэ хүрэмөөр бага байхын хажуугаар, штат бүхэндэ ондо ондоо байдаг. Албан тушаалтад ядарагшадта туһаламжа үзүүлхэгүйн тула элдэб шалтагаан бэдэрдэг. Жэшээнь, ганса бэе эхэнүүд байна гээд, Луизианаһаа 20.000 эхэ ба үхибүүдтэ туһаламжа үгэхээ арсаһан.

Шэг шарайн илгаагүй, бүхы американецуудта үгырэл ядаралай хуби заяа тохёолдоод байна. Гэхэтэй хамта, негрнүүд, пуэрториканецууд, мексиканецууд, индеецүүд—илангаяа муу байдалда оронхой.

Вашингтон тээшэ үгытэйшүүлэй дабшалга «харагдадаггүй Америкэ» гэжэ урдань нэрлэгдэдэг байһан Америкын тэрэ хубиие бодотоорнь харуулба. Ядарал бэрхэшээлэй айхабтар ехэ байһые мүнөө хэншье арсажа, нюужа шадахагүй.

3. ТУЙЛАЙ ЕХЭ ИЛГААНУУД

Холбоото Штадуудай бүхы заха хизаарнуудһаа иишэ ерэжэ, индейскэ резервацинуудта нютагжагшад, Урда зүгэй үгытэй фермернүүд, американецууд-мексиканецууд, олон үхибүүтэй ганса бэе эхэнэрнүүд, сагаан шарайтай, үгытэй фермернүүд ба пуэрторикан геттэнүүдтэ амидарагшад марш-дабшалгада нэгэдэһэн байнад. Национальна гутамшаг ябадалай, үгытэй ядуу байдалай энэ парадтай «сүлөөтэ юртэмсын» ниислэл золгоо. Үгытэйшүүл хүн шэнги байдалтай, хүн шэнги эрхэтэй болохые хүсэнэд.

Гарлем соогуур колоннонуудай ябажа гарахадань, тэндэхи негрнүүд—баһал ядаржа байдаг үгытэй нүхэдтөө баяр хүргэһэн байна. Ойрэзуурын митинг дээрэ индейскэ нэгэ вождиин үгэ хэлэхыень шагнахадаа. Гарлемэй үгытэйшүүл хүрэтэрөө ехэтэ гайхажа, сэдьхэлээ хүдэлгөө. Манай угсагаатан үдэр соо оройдоо 27 центээр ажамидардаг гэжэ тэрэ вождинь хэлээ.

Америкэдэхи ядарал илангаяа тодоор харагдадаг. Яахадааб гэхэдэ. гражданинуудаа бараг һайнаар ажаһуулгажа яһала шадахаар зөөри хогшол энэ орондо бии ха юм. Бүхы американецуудай боломоор, дунда зэргээр ажаһуухынь тулада гүрэнэй бюджедээр 38 миллиард доллар жэл соогоо гаргашалха хэрэгтэй. Энэнь национальна олзо доходой оройдоо 2 процент, сэрэгэй гаргашануудай оройдоо 20 процент болохо юм.

Гэбэшье. монополинуудай ашаг олзодо, аша туһада Вьетнамда США-гай хэжэ байгаа бузар булай дайн хүн зоной бүхы найдал этигэлые үгы болгоно. Баяшуулай олзо эдишэнь улам лэ ехэ болоно, теэд тэдэ өөһэдыңгөө баялигые миин. һайн дураараа һабарһаа хэзээдэшье табихагүй.

Олон түмэн хүнэй үлэсэжэ, ядаржа байхада, мүнөөнэй Америкые үсөөхэн тоото баяд-ноёд бажуугаад мэдээрхээд байна. «Форчун» гэжэ журнал май. соо иигэжэ бэшээ һэн: «Үнэ сэнгынь» 100 миллион доллараһоо дээшэ гарашанхай 153 хүн США-да тоологдодог юм.

Тиин, баяшуулай өөһэдөө баяжажа байхадань, харин үгытэйшүүл бүрил ехээр үгырдэг. Эдэнэр үгытэй болохоһоо гадна, мүн ухаатай сэсэн болоно. Үгэ дуугүйгөөр хойшодоо баһуулжа ябаха хүсэлгүй.

Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэхыень профсоюзна ударидагшадые эдэнэр баадхана. дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ нэгэдэнэ, американ общество дотор эрид хубилалта хэхые эринэ.

Үг зорилгоо тэдэнэрэй туйлахань лаблай!

(АПН).

ХАНЫН ШҮҮМЖЭЛХЫ ҺОНИН

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй соцгородок... Эндэ оршоһон 18-дахи столовын нэгэдэхи филиалай газаа һаяын нэгэ үдэр хүн зон олоороо сугларанхай, хүхюу энеэдэ зэдэлгэжэ байба.

Ушарынь хадаа эндэ юрэ бусын «Микроб» гаргагдаад байгаа бшуу. Тэрэ хадаа Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой санэпидстанциин үмэнэһөө гаргагдадаг болоһон шог ёгтотой ханын шүүмжэлхы һонинной түрүүшын номер байба.

Жэшээлхэдэ, энэ номертонь заводой главна энергетигэй таһаг шүүмжэлэгдэнэ. Ушарынь хадаа соцгородогой улад зониие уһаар хангадаг № 2 насосно станци тус таһагай мэдэлдэ аад, тэндэнь ариг сэбэр сахигдадаггүй байгаа. Үнэхөөрөөшье насосно станциин байра шадарай газарые бог шо... һоо арилгажа, болбосон түхэлтэй болгоод, тэндэнь тусхай харуул табихаар болоо юм.

Бэшэ дүрбэн материалнуудынь ЛВРЗ-гэй оршондо үзэгдэдэг дутагдалнуудые мүн лэ шангахаар шүүмжэлээ.

— Санэпидстанциин нүхэл «Микооб» гэжэ шүүмжэлхы һониниие гаргажа эхилхэдээ, ехэл һайн хэрэг захалоа гээшэ,—гэжэ заводой парткомой секретарь нүхэр М. Е. Тугутов хэлээ һэн.

Санэпидстанциинхид энэ түрүүшынгээ номер гаргахын тула нилээд бэлэдхэһэн. шухала материалнуудые олоjо шадаа гэжэ тэмдэглэмээр.

— Газетынгээ улаад... нуудые гаргахынгаа урда ... городойнгоо ниитын түж... лые, «комсомольско пр... нүүдэй» нүхэдые, мүн ... сэдкомой депутатска ко... хидые урижа уулзадаг бэ... Тиихэдээл манай ажа... ушарһан дутуу дундануу... рүүлэн шүүмжэлхэ арга... хабди, — гэжэ санэпидс... ахалагша врач В. В. П... хэлээ һэн.

А. ЮМАЖА...

ДАНДИНСҮРЭНЭЙ ЭДЭБХИ

Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой үнинэй гэшүүн ябаһан Дандинсүрэн Сыбденов мүнөө пенсидэ гарабашье, гар һула һуудаггүй заншалтай. Ахын ангууша, малша бүлэдэ түрэһэн энэ үбгэжөөлнай түрэл ажахынгаа малшадта аса, тармуур дархалжа али болохоор туһалхын тула һалиржа ябахыень заатагүй хараhат. Теэд мүнөө жэл Дандинсүрэн үбгэжөөл Орлигой үбһэ хуряалгын нэгэ звенодо гар хажуурнаар хүдэлжэ байнхай.

— Урдань эндэхи баяд, ноёдой сабшалан гарайнгаа холотор сабшажа һүрилэгшэ һэм. Хэсүүхэн лэ һэн даа. Үдэртөө гектарһаа үлүү газар сабшагша бэлэйб. Теэд мүнөө 0,40 гектараа һаадгүй һалганаб—гээд, энеэбхилэн хөөрэнэ.

Тэрээнһээ гадна энэ үбгэжөөл залуу хүбүүд, басагадые дахуулжа үбһэ сабшаха «һургуули» заажа үгэдэг заншалтай. Тиимэһээнь хамта хүдэлдэг нүхэдынь Дандинсүрэниие багша гэжэ нэрлэдэг болонхой.

П. ЖУЖАЕВ.

ТОМО АЛТАН ОЛДОБО

МАГАДАН, сент... (ТАСС-ай корр). «Отреж... жэ Чукоткын прийскы... даг горняк И. Паклин ... нөөдэр 3720 грамм ... хэһэг алта олобо. Энэ ... шо ондо Магаданай обл... доһон эгээн томо хэмжүү... тан болоно. Прийскын ... лай дурадхалаар тэ... «ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ... нэрлэгдээ.

Социалис туйлалтануудые хамгаалалга

МЕХИКО. (ТАСС). Американ ба Баруун Германиин империалистнууд бусад капиталис оронуудай хархис хүсэнүүдтэй хамта идхалгын кампани дэлгэрүүлхэдээ, Чехословакиин бэеэ даанхай, бүрин эрхэтэй байдалые хамгаалагшад гээшэбди гэһэн хэбэртэйгээр өөһэдыгөө харуулхые оролдоно. Гэбэшье, тэдэнэр дэлхэйн олониитые мэхэлжэ шаданагүй гээд Мексикын «Вос де Мехико» газетэ бэшэнэ.

Англиин тэмсэлые анхаралда абалсан уласхоорондын байдалые шэнжэлһэн хүн бүхэн Варшавска договорто хабаадагша табан ороной сэрэгүүдэй Чехословакиин газар дээрэ оролгые эзэрхэг түримхэй ябадалтай адлидхажа шадахагүй гээд газетын түрүү бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ.

Социалис оронуудта эсэслэн усадхагдаһан мүлжэгшэ анги засаг түрые булимтаран абахые, бусадай газарые эзэлхые эрмэлзэдэг гээд газетэ мэдүүлнэ. Социалис байгуулалтада иимэ эрмэлзэлгэ байжа шадахагүй.

Чехословакиин асуудалнууд имагтал социалис оронуудай шатаар, тэдэнэй шухала гэжэ тоолоһон онол аргануудаар шиидхэгдэхэ ёһотой гээд статья соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

МКП социалис оронуудай аха дүү партинууд, уласхоорондын коммунис хүдэлөөн шэнги, зохихо ороной, энэ ушарта Чехословакиин хүдэлмэришэн ангида социализмда харша хүсэнүүдтэй тэмсэхэдэнь туһалха эрхэтэй байхаһаа гадна, туһалха ёһотой гэжэ хододоо тоолодог байгаа.

Чехословакиин Национальна фронтын ЦК-да

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Национальна фронтдо ородог партинуудай ба организацинуудай түлөөлэгшэдэй заседани һаяхан Прагада болоо.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор КПЧ-гай ЦК-гай һүүлшын пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, Национальна фронтын ЦК-гай түрүүлэгшын уялгаһаа өөрэйнь гүйлтаар Ф. Кригелиие сүлөөлхэ тухай, энэ тушаалда КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Эвжен Эрбаниие томилхо тухай КПЧ-гэй ЦК-гай дурадхалнуудтай заседанида хабаадагшадые КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Дубчек танилсуулаа.

Эдэ дурадхалнуудые заседанида хабаадагшад бүрин хүсэдөөр зүбшөөгөөд, Национальна фронтын ЦК-гай Түрүүлэгшээр мүнөө хүрэтэр Национальна фронтын ЦК-гай Генеральна секретариин тушаал даажа байһан Э. Эрбаниие нэгэн дуугаар һунгаа.

Словакиин компартиин ЦК-гай дурадхалнуудтай Словакиин КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак танилсуулаа. Энэ дурадхалай ёһоор национальна фронтын ЦК-гай Түрүүлэгшын орлогшын тушаалһаа О. Клокоч сүлөөлэгдөө, тэрэнэй орондо Словакиин Национальна фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ С. Фалтян һунгагдаа.

ЧССР-эй президент Л. Свободадо заседанида хабаадагшад бэшэг эльгээжэ, тэрэниие хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа найдуулаа.

ПРАГА. (ТАСС). Национальна фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ Э. Эрбантай хэһэн хөөрэлдөөгөө «Руде право» газетэ толилоо. Национальна фронтдо нэгэдэһэн ороной политическэ хүсэнүүдэй Чехословакиин Коммунис партиие тойрон нягтаар жагсаханъ, орой доторхи политическэ ажабайдалые хүсэдөөр заһаруулхые оролдодог эрмэлзэлгыень бүрин дэмжэханъ шухала гээд тэрэ мэдүүлээ.

Доторой ёһотойл демократиие сахидаг үргэн организаци байхаар Национальна фронт байгуулагдаһан юм гээд Э. Эрбан һануулаа. Үнэндөө демократиие социализмда зүрюугээр табихые, тиигэжэ общестьын социалис үндэһэ һуурииe демократяар халхабша хээд һуларуулхые оролдодог хүсэнүүдтэй тэмсэнгүй гараха ябадалые һэргылхэ талаар манайда дүй дүршэл яһала бии гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

КПЧ-гэй хүтэлбэрилхы үүргые, тэрэнэй программна хараа шугамые хүндэлхэ ябадалда үндэһэлэн Национальна фронт хүгжэдэг байгаа, саашадааше хүгжэхэ гээд Э. Эрбан мэдүүлээ.

Хани барисаанай, һанал нэгэдэлгын үдэшэ

УЛААН-БААТАР. ТАСС-ай корр. Ч. Намжилов иигэжэ дамжуулна. Журналистнуудай уласхоорондын һанал нэгэдэлгын үдэртэ зорюулагдаһан үдэшэ сентябриин 7-до эндэ болоо. Энээниие МНР-эй журналистнуудай холбоон, Монгол-чехословак хани барисаанай бүлгэм, Монголой уран зохёолшодой холбоон эмхидхэ. МНР-эй уран зохёолшод, түбэй газетэ журналнуудай редакцинуудай хүдэлмэрилэгшэд, эндэ айлшалжа байһан Германиин Демократическа Республикын журналистнууд, советскэ корреспондентнүүд, социалис оронуудай посольствонуудай пресс-атташенүүд үдэшэ дээрэ байлсаа.

Чехословакиин Национальна герой Юлиус Фучигай дурасхаал болгон тогтоогдоһон журналистнуудай уласхоорондын һанал нэгэдэлгын үдэрые бидэнэр мүнөө тэмдэглэжэ байнабди гээд Журналистнуудай уласхоорондын организациин вице-президент, МНР-эй Журналистнуудай холбооной түрүүлэгшэ, «Үнэн» газетын главна редактор Ц. Намсарай хэлээ.

Мүнөөнэй шанга үе сагта журналистнуудай угаа ехэ харюусалгатай байһыень бидэнэр, Монголой журналистнууд, хүсэдөөр мэдэрнэбди. Тэдэнэр хүн түрэлтэндэ һайн һайхан һанал бодол түрүүлхэ, эб найрамдалай ба дэбжэлтын уг зорилгонуудта туһалха үүргэтэй.

Зэрлиг ааша гаргаһаар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Чикаго хотодо жагсаалда гарагшадые шуһата муухайгаар дараһанай һүүлээр Нью-Йоркын Бруклин райондо полициинхид дахинаа зэрлиг ааша гаргаба. Һаяшаг 200 шахуу полициинхид Бруклиндахи сүүдэй байшангай хажууда байһан бүлэг негрнүүдые сохижо ороо. Эдэ негрнүүд өөһэдынгөө гурбан нүхэдэй хэрэгые сүүдэй хаража үзэхэдэнь тэндэ байлсахаяа ошожо ябаһан байгаа. Үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг полициинхид негрнүүдые резинэ шидамаар сохёо. Нэгэ хэды хүн хүндөөр шархатаа.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ДРВ-дэ буудуулан унагаагдаа

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй зенитчигүүд Нгеан провинцида баһа нэгэ американ самолёт сентябриин 6-да буудажа унагаагаа. Тиигэжэ хамта дээрээ 3137 американ самолет ДРВ-дэ буудуулан унагаагдаа гээд Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Ази Африкын оронуудта

Ехээр һонирхоно

СИНГАПУР. (ТАСС). Советскэ үргэн хэрэглэлэй эд бараануудай выставкэ эндэ нээгдээ. Тэрээндэ хүн зон олоороо ороно. Гоё һайхан сэсэгтэй бүдүүд, парфюмери, фото, кинокамера болон телевизорнуудые сингапурайхид илангаяа ехээр һонирхоо.

Сингапурта элдэб олон эд бараа худалдаха тухай ашатай туһатай хэлсээнүүдые Советскэ гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд эндэ баталаа. Удаань тус выставкэ Малайзиин ниислэл Куала-Лумпурта эмхидхэгдэхэ байна.

* * *

Ирагта ба Конгодо (Браззавиль) амнисти хэгдэбэ

БАГДАД. Политическэ хэрэгээр хаалтада һууһан бүхы хүнүүдэй амнистилагдаһан тухай Ирагай революционно командованиин совет соносхоо. Империалис хандалгануудай хэгдэжэ байһан үедэ национальна хүсэнүүдээ нягтаар жагсааха зорилгоор энэ шиидхэбэри абтаа гээд эндэ толилогдоһон коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

БРАЗЗАВИЛЬ. Бүгэдэ ниитын политическэ амнисти хэхэ тухай Указ эндэ толилогдоо. 1968 оной августын 15-най урда тээ политическэ шалтагаанаар хаагдаһан бүхы хүнүүд энэ указай ёһоор сүлөөлэн табигдаха байна.

Политическэ шалтагаанаар заочноор сүүлэгдэһэн аад, энэ указай тунхаглагдахын урда тээ Конгодо бусажа ерээд, засагаархидта бэеэ тушааһан хүнүүдтэ тус амнисти хамаадаха байна.

КНДР-эй хорин жэлэй ойн хүндэлэлдэ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Корейн Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойдо зорюулагдан, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан Пхеньянда съезднүүдэй «Мансудэ» гэжэ ордон соо хоёр үдэрэй туршa соо болоод, сентябриин 8-да дүүрээ.

Корейн Ажалай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сенэй элидхэл хэһэнэй һүүлээр социалис оронуудай—Советскэ Союзай, Вьетнамай Демократическа Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Польшын Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Монгол Ара... публикын, Румыниин Соци... публикын, Кубын Республ... вительственна делегацинуу... гойлогшонор амаршалгын ... хэлээ.

Ойн баярта 120 гараан ... дэлхэйн олон ороной түлөө... баадалсаа.

Республикын ойдо зори... суглаанууд, лекцинүүд, ... нүүд ороной промышленна ... тинуудта, хүдөө ажахын ... вуудта, гүрэнэй эмхи зург... һуралсалай газарнуудта ... нүүдтэ болоjо байнхай.

Индиин журналист иигэжэ гэршэ...

ДЕЛИ. (ТАСС). «Революцида харша этэгээдүүд Чехословакиин социалис гүрэндэ бодотоор аюул тохёолдуулһан байгаа» гээд Индиин «Блитц» гэжэ недели бүридэ гарадаг хэблэлэй Европодохи корреспондент. Кухамандан Наир бэшэнэ. Прагада өөрынгөө хэһэн ажаглалтануyд, хүдэлмэришэд, студентнүүд ,профессорнууд болон дипломантнуудтай хэһэн хөөрэлдөөнүүд дээрэһээ тэрэ иимэ тобшолол хэһэн байна.

«Блитцдэ» бэшэхэдээ Наир иигэжэ заана. «Еһотойл социалистнуудые олоор алалга хюдалгые зайсуулхын тулада союзна сэрэгүүд хаһа саг соогоо оруулагдаһан байгаа» гээд Чехословакиин университедүүдэй нэгэнэй профессор мэдүүлээ.

Американ «ногоон оройбшотойшуулай», Баруун Германиин бундесверэй сэрэгэй алба хэгшэдэй, ЦРУ-гэй агентнүүдэй туристнууд гээшэбди гээд июль, августын турша соо Чехословаки руу нюусаар шурган ороһон гэршэнүүдые нютаг дээрэнь мэдэжэ абааб гээд «Блитцэй» корреспондент онсолон тэмдэглэнэ.

Революцида харша хүсэнүүд Бад-Телцдэ (ФРГ), Зальцбургда ... суглуулагдаад, һуйдхэлтэ ... хэхэ талаар мэргэжэлтэ ... полковник Джерри Сейдж... бэреэр һургуули хэһэн ба... Наир тэмдэглэнэ. ФРГ ба ... Чехословаки ороһон эдэ «ту... дай» тоо август һарада найм... хүн болоһон байгаа гээд авт... нэ. Тэдэнэй нилээд олонии... маг документтэй, Бад-Тель... байрлаһан США-гай армии... хи тусхай бүлэгтэ һургуу... байгаа бшуу. Баруун Герм... Америкэдэ бүтээгдэһэн буу ... дые олые хараа б. Эдэ буу ... революцида харша этэгээдүү... ляажа абтаһан байгаа ... этэгээдүүд НАТО-һаа, Бон... ЦРУ-һээ эдэ буу шуунуудые ... байна. Баруун Германи ре... харша этэгээдүүдые буу ... хангахын тулада вертолёдуу... рэглээ гээд Наир тэмдэглэ...

Нюусаар ябуулга хэһэн ре... да харша олон бүлэгые «ту... шистнууд», тагнуулай ... толгойлдог байгаа гээд Наир... хэлдөө онсолон тэмдэглэһэн...

Гэмтэ ябадал хэгдэжэл байһаар

ХАНОЙ. (ТАСС). Һуурин газарнуудые, амгалан ёһоной барилгануудые усадхажа, Холбоото Штадууд Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү гэмтэ ябуулгаяа үргэлжэлүүлнэ. Энээн тухай Вьетнамда США-гай империалистнуудай хэжэ байһан гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ талаар ДРВ-гэй комисси Американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй зэрлиг аяшанууд тухай шэнэ коммюнике соогоо мэдүүлээ.

ВИА агентствын дамжуулһан тус коммюнике соо иигэжэ заагдана. Нгеан, Хатинь. Куангбинь провинцинуудта, Винь Линь райондо амгалан ёһоной барилгануудые американ авиаци бүри ехээр бомбододог «В-52» гэжэ стратегическэ ... ровщигууд мүн лэ олоор ... хэнэ.

Хэрбээ энэ жэлэй июль ... 6.400 добтолго ДРВ-дэ эсэр... хэгдэһэн байгаа һаа, авгус... нэй тоо 6.500 болоһон ба... коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Хатинь провинциин 250 ... 217-ниинь бомбодуулһан ба... Куангбинь провинциин 131 ... 124-ые американ самолёдуу... доо. Тиихэдээ гол түлэб гос... нуудые, һургуулинуудые, ... гангуудые. олон тоото гра... барилгануудые бомбододог ...

Урда Вьетнам. Тайнинин провинциин партизанска отрядай сэ рэгшэд амаралтын үедэ. Нүхэдэйнгөө хүхюу согтой хатарые партизанууд нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. ВТА—ТАСС-ай фото.

СЭНХИР ЭКРАНУУД...

18 часһаа «Энэ һонирхо... гэһэн үхибүүдтэ зорюула... дамжуулга. 18 час 30 мину... СССР-эй арадай артист Георг... гэгшын концерт. 19 часһаа ... ло, ойрын һонин». 19 час ... минутаһаа «Таряа хуряалты... һа» гэһэн дамжуулга. 19 час ... минутаһаа «Сталинградай ... нуудта» гэһэн киноочерк. 1... 50 минутаһаа спортын һони... час 30 минутаһаа «Костю... ванное свидание» гэһэн ... очерк. 21 часһаа Буряадай ... эй искусствын мастернуудай ... церт. 21 час 20 минутаһаа Т... ай лентээр абтаһан мэдээсэл... гай уларил. 21 час 30 мину... «Горькие зерна» гэһэн уран... ханай фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «НОТ-ын шатанууд» гэһэн. түрүү бэшэг, «Намарай паар—ерээдүйн үндэр ургасын хани». А. Истоминой фоторепортаж. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан» гэһэн рубрика доро Л. Парфеновэй статья. Түрэл орон доторнай. Буряадай геологическа управлениин главна геолог П. Шабогоровой статья.

Гурбадахи хуудаһанда: хилын саанаһаа ерэһэн мэдээсэл. АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Спорт. Соносхолнууд.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора ... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—68... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64... 63-86, пропаганды в агитации—56-23, промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—69... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маши... бюро—57-63. фотолаборатория—33-61

Гор Улан-Удэ типография Управления по печати при Со... вете Министров БурАССР.

Н-01892

Зак. № 92...